

# Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs : 500 F per jaar

Postcheckrekening nr. 3185.22

Beheer en Redactie : Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

## NEUTRALITEIT EN LIDMAATSCHAP VAN DE VERENIGDE NATIES(\*)

Dit onderwerp is ongemeen belangwekkend, omdat het laat aanvoelen hoe, onder de wisselende invloed van omstandigheden en instellingen, een eerbiedwaardige notie van het volkenrecht een nieuwe betekenis, een andere draagwijdte kan verkrijgen.

Laten wij vooreerst het fundamentele onderscheid tussen de tijdelijke en de permanente neutraliteit in herinnering brengen. Eerstgenoemde onderstelt een staat van oorlog, waaraan de neutrale mogendheid vreemd wenst te blijven. Door deze beslissing wordt haar status volkenrechtelijk bepaald.

Neutraliteit, in de zin van feitelijke afzijdigheid van een conflict, heeft steeds bestaan. Rechtsregels terzake kwamen eerst gewoonterrechtelijk tot stand, maar conventioneel werden zij slechts in het begin van deze eeuw vastgelegd. In de Conventies, die in 1907 te Den Haag werden ondertekend, en wel met name in de vijfde en de dertiende Conventie, respectievelijk over de rechten en plichten van de neutralen bij een land- en een zeeoorlog, ligt het zogenaamde traditionele neutraliteitsrecht vervat (1).

Dat neutraliteitsrecht wordt door volgende hoofdbeginselen beheerst : in de eerste plaats hebben de neutralen recht op de onschendbaarheid van hun grondgebied en op de instandhouding van hun handelsbetrekkingen, zowel onder elkaar als met oorlogsvoerenden. Ideologisch, economisch en politiek blijven zij principieel vrij. Voort dienen zij zich van steunverlening aan belligerenten te onthouden; zij moeten elke militaire daad van dezen op neutraal grondgebied beteugelen en tenslotte horen zij zich in hun betrekkingen met de oorlogvoerenden onpartijdig te gedragen. Deze bepalingen gelden voor de Staten, niet voor hun onderdanen. Hoewel de draagwijdte van het recht vrij handel te drijven voor discussie vatbaar is, neemt men aan dat het maximum waartoe een neutrale Staat kan gehouden zijn, tot het behoud van een « normaal handelsverkeer » beperkt blijft (2).

De bepalingen van de Haagse Conventies werden slechts heel relatief nageleefd. De kentering, die zich tijdens de twee wereldconflicten in het oorlogsrecht voordeed, ging inderdaad gepaard met een wijziging in het neutraliteitsrecht. Toen het recht der neutralen vrij handel te drijven door de oorlogvoerenden over

het hoofd werd gezien, mocht men er zich aan verwachten dat de slachtoffers hiervan hun onthoudings- en onpartijdigheidsplicht ook ruimer gingen opvatten (3). In ieder geval, welke ook de neutraliteitsvormen mogen zijn die door sommige Staten werden aangenomen, één feit staat vast : met een effectieve deelneming van de Staat aan een militaire actie blijft neutraliteit onverzoenbaar. Dit beperkt minimum is elke neutraliteit eigen (4).

Wat behelst nu de permanente neutraliteit ? In tegenstelling met de tijdelijke neutraliteit, laat de bestendige, bij het uitbreken van een conflict, aan de Staat geen keuze. De permanent neutrale Staat heeft zich inderdaad bij voorbaat ertoe verbonden aan een toekomstige oorlog geen deel te nemen (5). Wanneer het conflict nu toch losbreekt, komen zijn rechten en plichten overeen met die van de tijdelijke neutraliteit (6). De verbintenis, die hij aldus opneemt, wordt al dan niet conventioneel bekrachtigd, maar biedt alleszins een internationaal aspect in de mate waarin zij de internationale stabiliteit bevordert.

Terloops gezegd, de permanente neutraliteit mag niet met de neutralisatie verward worden, omdat deze laatste conventioneel aan een bepaalde Staat wordt opgelegd, of hij akkoord gaat of niet (7).

Algemeen werd de tijdelijke, en vooral de permanente neutraliteit, beschouwd als de uitdrukking van een overtuigde vredeswil, die als zodanig geprezen diende te worden. De vraag rijst echter of die neutraliteit wel strookt met de collectieve veiligheid, zoals zij door de internationale organisaties wordt betracht ? Heeft de beperking van het recht om naar goedvinden oorlog te voeren geen weerslag op het recht naar believen neutraal te blijven ?

Treffend in dit opzicht is de Zwitserse neutraliteit. In 1815 werd zij plechtig door de Verklaring van Parijs goedgekeurd en gewaarborgd, omdat zij geacht werd met de werkelijke belangen van de Europese politiek overeen te stemmen. Die internationale erkenning werd in 1919 door het verdrag van Versailles bevestigd (8). Maar toen de Volkenbond werd opgericht oordeelde Zwitserland dat een eenvoudige toetreding bezwaarlijk met zijn neutraliteitsstatuut overeen te brengen was. Waarom ? Art. 16 van het Pact bepaalde dat de Leden van de Volkenbond onmiddellijk al hun betrekkingen dienden te breken met een Staat die, in strijd met de door hem aangegane verbintenissen, zijn toevlucht tot

(\*) Openbare les gegeven aan de Katholieke Universiteit te Leuven voor het bekomen van de graad van aggregaat van het hoger onderwijs.

oorlog nam, en dat zij strijdkrachten die tegen de aanvallers zouden oprukken de doortocht dienden te vergemakkelijken. Wel waren de Leden krachtens het Pact niet gedwongen sancties van militaire aard toe te passen, maar economische sancties en de verplichting doortocht te verlenen waren reeds van die aard dat zij de onpartijdigheid van de neutrale mogendheid sterk in het gedrang schenen te brengen (9).

Principieel nam de Raad van de Volkenbond overigens dit standpunt in, toen hij op 13 februari 1920 de onverenigbaarheid erkende tussen de permanente neutraliteit en het beginsel volgens hetwelk alle Leden gezamenlijk dienen op te treden om het Pact te doen eerbiedigen. Niettegenstaande deze verklaring maakte de raad een uitzondering voor Zwitserland. Dit land werd van elke deelneming aan militaire sancties en van de verplichting doortocht aan vreemde strijdkrachten te verlenen, vrijgesteld. De bepaling van het Pact inzake economische sancties bleef nochtans gehandhaafd. Zwitserland was toen de mening toegedaan dat zulks geen inbreuk zou maken op zijn neutraliteit, die van toen af differentieel werd genoemd. Het duurde nochtans niet lang eer het de nadelen van die positie beseefte. Toen het in 1935, tengevolge van de Italiaanse aanval op Ethiopië, economische sancties tegen Italië diende toe te passen, bleek het inderdaad dat de instelling van een economische blokkade toen moeilijk met de neutraliteit te verzoenen was, alleszins in de ogen van het oorlogvoerende land (10).

Daarom liet Zwitserland, waarschijnlijk meer om overwegingen van neutraliteitsrecht, in 1938 aan de Raad van de Volkenbond weten dat het voortaan ook geen economische sancties meer zou toepassen. De Raad nam hiervan akte en verklaarde dat er, inzake sancties, op Zwitserland geen beroep meer zou gedaan worden. Hierdoor werd officieel in het kader van een op collectieve veiligheid ingestelde internationale organisatie een plaats ingeruimd voor de volledige permanente neutraliteit (11). Er dient echter onderstreept te worden dat de collectieve veiligheid in 1938 praktisch was uitgestoven: de onmacht van de Volkenbond om aangevallen Leden effectieve hulp te bieden verklaart dan ook de tendens van verscheidene Staten om in traditionele middelen hun heil te zoeken (12). De neutraliteit, waarvan het einde in de jaren twintig door schrijvers zoals Politis en Albéric Rolin werd voorspeld, kwam tot nieuw leven met de verzwakking van de internationale organisatie, waarvan de fundamenteelste beginselen gaandeweg waren uitgehold (13).

Afgezien van deze evolutie, dient de aandacht te worden gevestigd op het feit dat neutraliteitsposities niet zonder meer door het Pact waren uitgeschakeld: in verscheidene gevallen en op voorwaarde van inachtneming van bepaalde procedures liet de Volkenbond zijn Leden vrij hun standpunt autonoom met alle middelen, met inbegrip van de oorlog, te doen zegevieren (14). De verplichting om hulp te bieden aan een Lid, dat het slachtoffer van een aanval was geweest, was dus juridisch beperkt. Wettelijk gezien lijdt het geen twijfel dat in het systeem zelf van het Pact voor neutraliteit nog ruime mogelijkheden openstonden. Er mag niet uit het oog worden verloren dat de collectieve veiligheid in 1919 slechts zeer gedeeltelijk werd ingevoerd.

Schijnbaar gaat het Handvest der Verenigde Naties veel verder. Art. 2, par. 5, schrijft voor dat alle Leden de Organisatie zullen bijstaan bij elk optreden waartoe zij overeenkomstig het Handvest overgaat en dat zij zich verder zullen onthouden van elke bijstand aan een Staat waartegen de Verenigde Naties een preventieve

of dwangactie ondernemen. Op de conferentie van San Francisco werd zelfs een Frans amendement ingediend, dat ertoe strekte de onverenigbaarheid van die verplichtingen met een neutraliteitsstatus in de tekst zelf te vermelden. Hoewel dit voorstel toen niet werd aangenomen, werd toch stilzwijgend aangenomen dat de tekst van art. 2, par. 5, zoals hij thans luidt, de permanente neutraliteit uitsloot (15). Theoretisch scheen de tegenstrijdigheid tussen neutraliteit en collectieve veiligheid dus, door de bewoordingen zelf van het Handvest, bevestigd. Het pleit scheen beslecht op grond van art. 103 van het Handvest, dat bepaalt: « In geval van een conflict tussen de verplichtingen van de Leden der Verenigde Naties krachtens dit Handvest en hun verplichtingen krachtens enige andere internationale overeenkomst, zullen hun verplichtingen krachtens dit Handvest de voorrang hebben ». Ditmaal zag Zwitserland er trouwens van af zijn toetreding tot de Verenigde Naties aan te vragen.

Daarmee is het probleem echter op verre na niet opgelost. Stellen wij niet vast dat een land, Oostenrijk, waarvan de permanente neutraliteit plechtig en met de goedkeuring der mogendheden werd geproclameerd, met algemeenheid van stemmen, door de Algemene Vergadering tot de Verenigde Naties werd toegelaten. In tegenstelling met het Zwitserse precedent, is de Oostenrijkse neutraliteit niet in een verdrag vastgelegd. Tijdens de onderhandelingen, die begin 1955 te Moskou tussen de regering van Sovjet-Rusland en die van Oostenrijk plaatsvonden, werd het voeren van een neutraliteitspolitiek wel in uitzicht gesteld, maar in het Staatsverdrag van 15 mei 1955, waarbij de onafhankelijkheid aan Oostenrijk werd teruggeschonken, vindt men hiervan geen spoor (16). In de preambule verbinden de vier grote mogendheden zich eenvoudig ertoe de aanvraag van Oostenrijk om lid te worden van de U.N.O. te steunen (17).

De basis van de Oostenrijkse neutraliteit dient elders te worden gezocht: na de bekrachtiging van het Staatsverdrag en na het vertrek der vreemde strijdkrachten uit het land, keurde het Parlement een fundamentele wet goed, die op 5 november van kracht werd (18). Ten einde zijn onafhankelijkheid en de onschendbaarheid van zijn grondgebied te beveiligen, verklaarde Oostenrijk in dit document dat het permanent neutraal zou blijven en dat met deze neutraliteit met alle middelen zou verdedigen. Tevens zou het van elk alliantieverdrag afzien en de vestiging van vreemde militaire basissen op zijn grondgebied niet dulden (19). Aldus gaf het voldoening aan de Sovjetunie, die de terugtrekking van haar troepen slechts kon overwegen, indien specifieke waarborgen werden verschaft dat Oostenrijk het Westerse verdedigingssysteem niet zou gaan versterken.

Deze unilaterale verbintenis werd aan alle mogendheden medegedeeld en door de meeste erkend (20). Hetzelfde jaar nog werd Oostenrijk, zonder enige discussie, dadelijk als lid van de Verenigde Naties aangenomen. Daardoor gaven de Leden van de internationale organisatie blijkbaar te kennen dat de permanente neutraliteit van een bepaalde staat best in het systeem van de U.N.O. kon passen, voor zover de internationale vrede hiermede gediend was en wel ondanks de vrij radicale bepaling van art. 2, par. 5 (21). Dit artikel maakt trouwens deel uit van Hoofdstuk I van het Handvest: « Doeleinden en Beginselen » en verwijst impliciet naar de verdere bepalingen van het Handvest waar het meer concreet wordt uitgewerkt. Die bepalingen nu werpen op het algemeen voorschrift van art. 2, par. 5, een gans ander licht. Wij stellen inderdaad vast dat neutraliteit in een reeks gevallen wel degelijk mogelijk blijft.

En wel vooreerst wanneer de Veiligheidsraad er niet in slaagt, bij gebrek aan akkoord tussen de grote mogendheden of om welke andere reden ook, het bestaan van een bedreiging van de vrede, een inbreuk op de vrede of een aanvalsdaad vast te stellen. Krachtens art. 51 mogen de Leden van de Organisatie dan de collectieve zelfverdediging laten spelen en de Staat, die het voorwerp van een agressie is geweest, te hulp komen. Maar het staat hun ook vrij zich te onthouden en neutraal te blijven. Hetzelfde geldt totdat de Veiligheidsraad de nodige maatregelen voor het behoud van de internationale vrede en veiligheid heeft genomen (22). Laten we nu nog onderstellen dat de Veiligheidsraad het bestaan van een aanvalsdaad overeenkomstig art. 39 heeft erkend en dat hij krachtens art. 42 tot dwangmaatregelen heeft besloten. Niet alleen is hij in de keuze van die maatregelen volkomen vrij, wat reeds een zekere soepelheid mogelijk maakt, maar, naar de letter van art. 48, hoeft hij niet op alle Leden van de Organisatie een beroep te doen. Hij mag zich ook tot «enige onder hen» richten. De Leden die door de Veiligheidsraad niet worden verzocht krijgen dus de gelegenheid een neutraliteitshouding aan te nemen (23). Wij herinneren eraan dat de negatieve stem van een der permanente Leden van de Veiligheidsraad voldoende is om te beletten dat een voorstel, dat een aantasting van de neutraliteit inhoudt, wordt goedgekeurd. Terloops mogen wij er de aandacht op vestigen dat vier van die permanente Leden onmiddellijk en expressis verbis de Oostenrijkse neutraliteit hadden erkend. Het ware a priori weinig waarschijnlijk dat zij een voorstel zouden steunen, waarbij tegen die erkenning werd ingegaan (24).

Wij willen de redenering voortzetten. Wat zou er gebeuren indien de Veiligheidsraad aan alle Staten hun medewerking vroeg om zijn besluiten kracht bij te zetten? In die hypothese dient vooreerst de aandacht op art. 43 van het Handvest gevestigd te worden. Het bepaalt dat alle Leden van de Verenigde Naties zich ertoe verbinden «ter beschikking van de Veiligheidsraad te stellen, op diens uitnodiging en overeenkomstig een bijzondere overeenkomst of bijzondere overeenkomsten, gewapende strijdkrachten, bijstand en faciliteiten, met inbegrip van rechten van doordocht, welke noodzakelijk zijn voor het handhaven van internationale vrede en veiligheid». Hieruit volgt dat de bijdrage der Staten van het sluiten van speciale, bilaterale of multilaterale akkoorden afhankelijk wordt gemaakt... Twee opmerkingen betreffende deze tekst: er staat geschreven dat die bijzondere overeenkomsten op verzoek van de Veiligheidsraad zullen tot stand komen. Bijgevolg is het voldoende dat de Veiligheidsraad een bepaalde staat daartoe niet zou uitnodigen, opdat de overeenkomst zou gesloten worden en opdat er dus op die Staat geen beroep zou kunnen gedaan worden. Desgevallend zou hij een neutrale houding kunnen aannemen of behouden (25).

Verder is sprake van overeenkomsten, d.i. van verdragen. Een verdrag onderstelt het samentreffen van de wil van twee partijen. Zelfs indien de Veiligheidsraad een Staat tot het sluiten van een dergelijke overeenkomst uitnodigt, is het niet uitgesloten dat geen akkoord bereikt wordt. Wel hebben alle Leden de principiële plicht strijdkrachten, bijstand en doortocht ter beschikking te stellen, maar de modaliteiten daarvan moeten hun toestemming hebben verkregen (26). Dat is zo waar dat tot hiertoe geen enkel van de in art. 43 bedoelde overeenkomsten werd ondertekend (27). Praktisch bevinden wij ons nu nog in de toestand waarin bij art. 106 was voorzien, n.l. dat, in afwachting van de

inwerkingtreding van zulke bijzondere overeenkomsten, die naar het oordeel van de Veiligheidsraad hen in staat moeten stellen de uitoefening van zijn verantwoordelijkheden krachtens art. 42 te beginnen, de vijf Groten met elkander overleg moeten plegen en, indien de omstandigheden dit vereisen, «met andere Leden van de Verenigde Naties, met het oog op een zodanig gemeenschappelijk optreden namens de Organisatie als zal nodig zijn voor de handhaving van internationale vrede en veiligheid» (28).

Het is uitgesloten en het zou een inbreuk betekenen op de soevereine gelijkheid der Staten, geproclameerd in art. 2, par. 1, dat de vijf Groten, in vervulling van hun taak, van bepaalde Staten bijdragen zouden eisen waartoe zij niet vrijwillig bereid zijn (29). Meteen is gezegd dat de praktische spil van heel het systeem der collectieve veiligheid, zoals het in het Handvest was bepaald, nooit in werking is getreden en dat men tot allerlei knepen en juridische constructies zijn toevlucht heeft moeten nemen om in sommige omstandigheden het optreden van de Organisatie toch maar mogelijk te maken. Het resultaat hiervan was dat het accent van de autoritaire beslissingsbevoegdheid van de Veiligheidsraad op de autonome medewerking der Leden werd verlegd. Het feit dat de Algemene Vergadering zich met een conflict bemoeit, verandert niets aan de zaak, wel integendeel: haar aanbevelingen, zelfs wanneer zij op grond van de resolutie *Uniting for peace* worden genomen, zelfs als zij dwangmaatregelen inhouden, blijven aanbevelingen en dwingen de Staten niet tot uitvoering, zolang de Staten er hun instemming niet mee betuigd hebben (30).

Als men dan overweegt dat de eisen van de permanente neutraliteit alleen op militair vlak strikt dienen geïnterpreteerd te worden en dat de verdere inhoud van die neutraliteit unilateraal door de betrokken Staat wordt bepaald, komt men onweersstaande tot het besluit dat het statuut van een permanent neutrale Staat zeker niet a priori als onverzoenbaar met het Handvest mag worden beschouwd (31). In vredetijd dient een permanent neutraal land zich immers alleen van die daden te onthouden die het in oorlogstijd de eerbiediging van zijn neutraliteitsplicht onmogelijk zouden maken (32). Op grond van de voorgaande analyse menen wij dus de opvatting te mogen verdedigen dat de toetreding tot de internationale organisatie, zoals zij thans functioneert, geenszins verbintenissen insluit, die voor een permanent neutrale Staat onaanvaardbaar zijn (33).

Het probleem moet echter ook meer positief worden bekeken. Kan er nog sprake zijn van een wezenlijke oppositie tussen de neutraliteit en de huidige internationale organisatie? Wij bedoelen: moet de neutraliteit als een uitzondering opgevat worden, die als het ware tersluiks in de Organisatie wordt binnengeloodst, waar zij eenvoudig wordt geduld? Of is het niet eerder zo dat haar in het internationaal bestel een waardevolle, hoewel bescheiden rol kan worden tegewezen?

Als wij naar de rechtvaardiging van de Zwitserse en van de Oostenrijkse neutraliteit gaan zoeken, valt het op hoezeer in de beide gevallen op het belang van die status voor het evenwicht en de stabiliteit van Europa de nadruk wordt gelegd (34). Hoewel meer egoïstische motieven ook aanwezig kunnen en zullen zijn, is de neutraliteit hier niet uitsluitend opgevat als een middel om aan de wederwaardigheden van de internationale politiek te ontsnappen. Zij dient eerder als een positieve, hoewel uitzonderlijke bijdrage tot de instandhouding van de collectieve veiligheid te worden beschouwd (35).

Had men kunnen bereiken dat elke aanslag op de

internationale vrede en veiligheid, als overtreding van het Handvest, door alle vredelievende Staten collectief werd betuigd, had het rechtsbewustzijn van de internationale gemeenschap de Staten ertoe kunnen bewegen daaraan effectief mede te werken, dan ja, zou een gelijke behandeling van aanval en slachtoffer ondenkbaar geweest zijn. Feitelijk nochtans werd de collectieve veiligheid slechts zeer gedeeltelijk, zeer onvolmaakt verwezenlijkt. Volgens het Handvest was aan de Veiligheidsraad de primaire verantwoordelijkheid voor de handhaving van internationale vrede en veiligheid opgedragen en was die ermede belast de mechanismen van Hoofdstuk VII in beweging te brengen. Ingevolge de politieke wrijvingen die de kloof tussen twee ideologieën, twee imperialismen, twee rechtssferen veroorzaakte, konden de bepalingen van het Handvest terzake slechts zeer uitzonderlijk worden verwezenlijkt. De toepassing ervan hing inderdaad af van de eensgezindheid der Groten, die regelmatig uitbleef, telkens het een probleem betrof dat één onder hen rechtstreeks aanging. Wel heeft de Organisatie ernaar gestreefd deze leemte door een ruimer opgevatte bevoegdheid van de Algemene Vergadering aan te vullen. Dat palliatief is evenwel uitermate onvoldoende, ingevolge het niet-bindend karakter van haar aanbevelingen.

Men hoeft er zich dan ook niet over te verwonderen dat de Staten naar andere middelen hebben gezocht om hun veiligheid te verzekeren. Art. 51 erkende hun het recht tot zelfverdediging. Uitgaande van dat recht sloten zij multilaterale defensieovereenkomsten die op regionale basis — aldus werd het voorgesteld — hun drang naar stabiliteit en bescherming moesten bevredigen. Hiermede werd gepoogd aan de machtsuitbreiding van de tegenstrever een einde te stellen. Hiermede ook verviel men nogmaals in de evenwichtspolitiek, dit keer op wereldvlak (36).

Het net van verdragen, waarmee de Staten hun integriteit trachten te beschermen, strekt zich inderdaad over de gehele wereld uit, met het gevolg dat een schijnbaar wel afgebakend conflict, bij wijze van kettingreactie, planetaire dimensies kan aanemen. Het gevaar is maar al te reëel. Zelfs het Handvest had hiermee, zij het in een ander perspectief, rekening gehouden. Chaumont heeft dit zeer gevat geformuleerd: het Handvest, zo zegt hij, aarzelt tussen twee vereisten, dat van de collectieve veiligheid en dat van de localisatie der conflicten (37). Hoe meer nu de evenwichtspolitiek op de collectieve veiligheid voorrang krijgt, hoe meer de neutraliteit principieel in aanmerking komt. De vervorming, die de Organisatie aldus onderging, komt evenwel juridisch niet met zoveel duidelijkheid naar voren. Aan het Handvest werd niet geraakt, steeds om dezelfde reden: gebrek aan overeenstemming tussen de permanente Leden van de Veiligheidsraad. De interpretatie van de bepalingen ervan dient echter met behulp van de door de Organisatie gevolgde praktijk te worden gegeven, dient functionalistisch te worden gezien (38).

In dat kader kan de neutrale Staat zijn vruchtbare, zij het beperkte functie van bemiddeling, objectiviteit en onafhankelijkheid vervullen (39). Is het in dit opzicht niet treffend dat Zwitserland, samen met Indië en Zweden uitgenodigd werd om op de wapenstilstand in Korea toezicht uit te oefenen? Is het geen aanduiding dat de uitvoering van de Conventies die betreffende de bescherming van oorlogsslachtoffers in 1949 te Genève werden ondertekend, onder bescherming en controle der neutralen werd geplaatst? Is het tenslotte niet veelbetekenend dat in de samenstelling van bepaalde commissies in de schoot van de Verenigde Naties voor neutralen zetels worden voorbehouden (40)?

Wel moet toegegeven worden dat de toestand van een permanent neutrale Staat in een organisatie als die der Verenigde Naties niet steeds gemakkelijk, soms zelfs buitengewoon delicaat kan zijn. Neutraliteit mag hier noch afzijdigheid, noch onverschilligheid betekenen en de betrokken mogendheid dient eraan te hechten steeds die oplossingen te steunen, steeds die voorstellen te doen die een nauwe samenwerking of een vreedzame regeling inhouden. Het is die Staat geenszins verboden een voorkeur voor deze of gene politieke Weltanschauung te laten blijken, maar hij is ertoe gehouden zijn onafhankelijkheid te handhaven tegenover groepen of blokken, die de beraadslagingen in de Verenigde Naties maar al te strak beïnvloeden (41).

Principieel dient hij de problemen op zich zelf te beschouwen, zonder acht te slaan op partijdige belangen of groepsoverwegingen. Zo kan het voorvallen dat hij de ene of de andere stelling bijtreedt. Als dat niet systematisch gebeurt, is het zo erg niet. In sommige gevallen evenwel zal hij ertoe genoopt zijn zich bij de stemming te onthouden, of nog, indien hem bepaalde opdrachten of mandaten worden aangeboden, slechts met instemming van alle rechtstreeks betrokken Staten te aanvaarden. Zodra de hoofdbeginselen van het Handvest ter sprake komen, zal hij er nochtans wel aan doen deze met een voorzichtige hardnekkigheid te verdedigen. Zijn loyale houding in dat verband lijkt nog het beste middel om de eerbied van de andere Leden af te dwingen (42).

Wij schreven daareven: beperkte functie. Laten wij inderdaad niet vergeten dat in de huidige politieke constellatie de neutraliteit ook afhangt van de leiders der blokken die naar de hegemonie in de wereld streven. Normaal pogen zij zoveel mogelijk landen onder hun vlag te scharen. Het kan echter gebeuren dat zij bij het uitschakelen van bepaalde wrijvingspunten belang hebben en dat de enige oplossing dan in een neutraliteitsstatus blijkt te liggen. Aldus wordt een aanleiding tot conflict uit de weg geruimd en wordt tevens de collectieve veiligheid op regionaal vlak in de hand gewerkt.

Dit fenomeen mag echter niet met het zogenaamd neutralisme verward worden. Hier ook vinden wij de afkerigheid voor militaire allianties, waarmee de weigering gepaard gaat politieke compensaties voor verleende hulp te verschaffen. Maar het betreft hier slechts een politieke formule, die niet door rechtsregels wordt beheerst en die de bewegingsvrijheid van de Staat niet aan banden legt. Bepaaldelijk mag een toenadering tot een der blokken steeds verhoopt worden (43). Het is nochtans duidelijk dat tussen neutraliteit en neutralisme aanknopingspunten bestaan die verder reiken dan een zuiver woordelijke analogie. In dit verband dient het geval van Laos aangehaald te worden, omdat het sommige elementen van het neutralisme combineert met een, overigens vrij oorspronkelijke, permanente neutraliteit.

Formeel vindt de neutraliteit haar oorsprong in een eenzijdige verklaring, die op 9 juli 1962 door de koninklijke Laotische regering werd afgelegd. Hierin werd afgekondigd dat Laos de vijf beginselen van de vreedzame coëxistentie zou eerbiedigen, dat het aan alle geweld tegen andere Staten zou verzaken, dat het evenwel zijn neutraliteit zou verdedigen en verder dat het aan geen enkel alliantieverdrag zou deelnemen en dat vreemde hulp slechts bij ontstentenis van voorwaarden en mits eerbiediging van zijn soevereiniteit zou worden aanvaard (44).

Deze verklaring werd op 23 juli 1962 door dertien

mogendheden, waaronder de Verenigde Staten, Sovjet-Rusland, Groot-Brittannië en Frankrijk, erkend en goedgekeurd. De mogendheden gingen zelfs zover de verbintenissen aan te gaan niets te doen waardoor de soevereiniteit en de neutraliteit van Laos aangetast zou kunnen worden. Laos zelf verbond zich voor een onbeperkte tijdsduur.

Van behoud van politieke bewegingsvrijheid, eigen aan het neutralisme, is hier geen sprake. Maar er is meer: feitelijk wordt het voortbestaan van de neutraliteit — en van de staat Laos zelf — afhankelijk gemaakt zo van het blijvend akkoord tussen de grote mogendheden als van het behoud van een coalitie-regering in het land zelf. De samenwerking tussen de politieke partijen op intern vlak is inderdaad even noodzakelijk als de eensgezindheid der mogendheden. Aan het akkoord der Groten om het experiment voort te zetten beantwoordt de verzoening tussen de Prinzen, die elkaar bevochten om de macht in handen te krijgen <sup>(45)</sup>. Het is kenschetsend hoe de neutraliteit hier gebruikt werd en niet meer als afzonderingsmethode ingeval conflicten mochten losbarsten, niet enkel als instrument om de stabiliteit en de veiligheid in een bepaald deel van de wereld te bevorderen, maar vooral als een middel om een brandpunt van de koude oorlog uit te schakelen. In die zin oefent zij een preventieve functie uit om het ontstaan en de uitbreiding van een conflict te voorkomen <sup>(46)</sup>. Dat het systeem in casu buitengewoon broos is, lijdt geen twijfel. Maar dat men voor een oplossing naar de neutraliteit heeft moeten grijpen is wel kenschetsend voor de evolutie die dat begrip de laatste decennia heeft meegemaakt.

Welk besluit mogen wij nu uit dit summier overzicht trekken? Terwijl vóór 1919 de neutraliteit als een lofwaardige poging werd beschouwd om de narigheden van de oorlog aan vredelievende bevolkingen te besparen, trad, met de opkomst van de internationale organisatie, een kentering in. De hoop die de Volkenbond deed rijzen, definitief met de oorlog te kunnen afrekenen, liet schijnbaar voor neutraliteitsposities weinig plaats over <sup>(47)</sup>. Aldra stelde men echter vast dat de algehele collectieve veiligheid slechts begoocheling was en kwam men opnieuw tot een realistisch en ook juridisch degelijker appreciatie van de werkelijkheid.

Een analoge evolutie heeft zich na de tweede wereldoorlog voorgedaan: van 1945 tot 1955 werd het probleem van de neutraliteit ofwel voorbijgegaan, ofwel in de zin van een onverenigbaarheid met het Handvest opgelost <sup>(48)</sup>. Daarna werd de neutraliteit weer anders benaderd. In de mate waarin de veiligheidsmechanismen van de Verenigde Naties onvolkomen zijn en op de vrije medewerking der Staten steunen, wordt thans aangenomen dat er voor neutraliteit een plaats kan worden ingeruimd <sup>(49)</sup>. Afgezien van haar traditionele verdiensten, biedt zij een soms doeltreffend middel dat nuttig kan worden aangewend om de nog steeds relatieve collectieve veiligheid te versterken.

Het ware naïef in de neutraliteit de oplossing van internationale spanningen te zien. De toekomst, de mogelijkheden, zelfs de modaliteiten ervan hangen af van politieke factoren, waaronder de wil der wereldleiders zeker doorslaggevend is te noemen <sup>(50)</sup>. Niettemin ware het ook verkeerd haar bestaansreden, als instelling van het volkenrecht, in twijfel te willen trekken.

YVES VAN DER MENSBRUGGHE  
Lector aan de Kath. Universiteit  
te Leuven

(1) Verdross A., « La neutralité dans le cadre de l'O.N.U., particulièrement celle de la République d'Autriche » in *Revue Générale de Droit International Public* (R.G.D.I.P.), 1957, blz. 177.

(2) Guggenheim P., *Traité de Droit International Public*, Genève, Georg, 1954, II, blz. 547; *Reuter P.*, *Droit International Public*, Parijs, P.U.F., 1958, blz. 362-363; *Struye P.*, *Mémorandum sur les aspects juridiques de la neutralité*, Raad van Europa, Raadgevende Vergadering, 14de zitting, 1e deel, 15-18 mei 1962, Doc. 1420, blz. 37-41.

(3) Chaumont C., « Nations Unies et neutralité », in 89 *Recueil des Cours de l'Académie de Droit International* (R.C.A.D.I.), 1956, blz. 12, 21.

(4) Chaumont, *ibid.*, blz. 13.

(5) Struye, *ibid.*, blz. 41.

(6) *Ibid.*, blz. 44.

(7) *Ibid.*, blz. 42.

(8) Borel E., *Mémoire du groupe suisse de l'International Law Association sur la neutralité helvétique*, in *Schweizerisches Jahrbuch für internationales Recht*, 1945, II, blz. 104-105; *Guggenheim*, op. cit. 1954, blz. 549 v.v.; *Struye*, op. cit. blz. 42-43; *Verdross A.*, « Austria's permanent neutrality and the U.N.O. » in *American Journal of International Law* (A.J.I.L.), 1956, blz. 63.

(9) *Reuter*, op. cit. blz. 417-418; zie ook in dit verband *Scelle G.*, *Précis de Droit des Gens*, Parijs, Sirey, 1932, I, blz. 128-131.

(10) Verdross, op. cit. 1956, blz. 65; —, op. cit. 1957, blz. 179-180.

(11) Verdross A., « Neutrality within the framework of the U.N.O. » in *Symbolae Verzijl*, Den Haag, Nijhoff, 1958, blz. 412.

(12) Schätzel W., « Neutralität » in *Friedenswarte*, 1955-1956, blz. 32.

(13) Verdross, op. cit. 1957, blz. 178; zie ook *Rousseau G.*, *Droit International Public*, Parijs, Sirey, 1953, blz. 674-675.

(14) Guggenheim P., « La sécurité collective et le problème de la neutralité » in *Schweizerisches Jahrbuch für internationales Recht*, 1945, II, blz. 16-17.

(15) *Lalive J.F.*, « International Organisations and Neutrality » in *British Yearbook of International Law*, 1947, blz. 77-78; *Verdross*, op. cit. 1957, blz. 181; zie ook *Chaumont*, op. cit. 1956, blz. 35.

(16) *Struye*, op. cit. blz. 43. Zie hieromtrent een verklaring van President Schaerf in R.G.D.I.P., 1962, blz. 383. Voor de tekst van het verdrag zie *Archiv des Völkerrechts*, 1955-1956, blz. 322-342; over de totstandkoming ervan zie *Pfeiffer H.*, « Der Oesterreichische Staatsvertrag », *ibid.*, blz. 296-307; *Verdross A.*, *Die immerwährende Neutralität der Republik Oesterreich*, Bundesministerium für Unterricht, Oesterreichischer Bundesverlag, Wenen, 1958, blz. 7-10; *Ducos-Ader R.*, « Le traité portant établissement d'une Autriche indépendante et démocratique, signé à Vienne, le 15 mai 1955 » in *Journal du droit international* (Clunet), 1956, blz. 292-380.

(17) Chaumont C., « La neutralité de l'Autriche et les Nations Unies » in *Annuaire Français du Droit International* (A.F.D.I.), 1955, blz. 151; *Zemanek K.*, « Neutral Austria in the United Nations » in *International Organization*, 1961, blz. 408.

(18) Zie tekst bij Verdross, op. cit. « Die immerwährende Neutralität... », blz. 10.

(19) *Cavare L.*, *Le droit international public positif*, Parijs, Pédone, I, 1961, blz. 424-425; *Struye*, op. cit. blz. 43; *Zemanek*, op. cit. blz. 409; zie de interpretatie van deze verklaring door de Franse minister van Buitenlandse Zaken in A.F.D.I., 1955, blz. 606.

(20) *Zemanek*, *ibid.*

(21) Verdross, op. cit., « Neutrality... », blz. 415.

(22) *Castren E.*, « Neutralität » in *Archiv des Völkerrechts*, 1955-1956, blz. 28-29; *Guggenheim*, op. cit. 1945, blz. 32; *Komarnicki T.*, « The problem of neutrality under the U.N. Charter » in *Transactions of the Grotius Society*, 1953, blz. 85; *Lalive*, op. cit. blz. 81-82; *Schätzel*, op. cit., blz. 32; *Verdross*, op. cit. « Die immerwährende Neutralität... », blz. 22-23; —, op. cit. 1957, blz. 182.

(23) *Chaumont*, op. cit., 1956, blz. 36-37; *Guggenheim*, op. cit., 1945, blz. 35; *Lalive*, op. cit. blz. 83; *Verdross*, op. cit., 1956, blz. 65-66; —, op. cit., 1957, blz. 182-183; *Zemanek*, op. cit., blz. 413.

(24) *Verdross*, op. cit., 1957, blz. 189; —, op. cit., « Neutrality... », blz. 416; *Zemanek*, op. cit., blz. 414.

(25) *Chaumont*, op. cit., 1956, blz. 37-38; *Verdross*, op. cit., 1957, blz. 183.

(26) *Chaumont*, op. cit., 1956, blz. 39; *Guggenheim*, op. cit. 1945, blz. 38; *Frederic P.*, in *Aspects juridiques de la neutralité* Association internationale des juristes démocrates, Brussel, 1960, blz. 81.

(27) *Chaumont*, op. cit. 1956, blz. 16-17.

(28) *Ibid.*, blz. 41-42.

(29) *Ibid.*, blz. 43.

(30) *Komarnicki*, op. cit. blz. 85-86; *Verdross*, op. cit., 1957, blz. 183.

(31) In dezelfde zin *Guggenheim*, op. cit. 1954, blz. 560.

(32) *Cavare*, op. cit. II, 1962, blz. 564-564; *Struye*, op. cit. blz. 46.

(33) *Accioly H.*, « Guerre et neutralité en face du droit des gens » in *Mélanges Basdevant*, Parijs, Pédone, 1960, blz. 5.

(34) *Chaumont*, op. cit. 1955, blz. 156; —, op. cit. 1956, blz. 23-24, 30.

(35) *Verdross*, op. cit. 1957, blz. 184-186.

(36) *Zemanek*, op. cit. blz. 410-411.

(37) Op. cit. 1955, blz. 156.

(38) *Zemanek*, op. cit. 1956, blz. 53-54.

(39) *Chaumont*, op. cit. 1956, blz. 53-54.

(40) *Verdross*, op. cit. « Neutrality... », blz. 416-417; —, op. cit. « Die immerwährende Neutralität... », blz. 25; *Zemanek*, op. cit. blz. 411, noot 15.

- (41) Verdross, op. cit. 1957, blz. 190-191.  
 (42) Zemanek, op. cit. blz. 416-418.  
 (43) Dupuy R.J., « Le Laos, témoin de la coexistence pacifique » in A.F.D. I, 1962, blz. 35-36.  
 (44) Zie tekst in R.G.D.I.P., 1962, blz. 907-908.  
 (45) Dupuy, op. cit. blz. 37-38.  
 (46) Ibid., blz. 34-35.

- (47) Verdross, op. cit. 1956, blz. 65; —, op. cit. « Neutrality... », blz. 410-411.  
 (48) Chaumont, op. cit. 1956, blz. 5-6; Rousseau, op. cit. 1953, blz. 677.  
 (49) Verdross, op. cit. 1956, blz. 67.  
 (50) Zie in dit verband De Visscher C., Théories et réalités en droit international public, Parijs, Pédone, 1960, blz. 389.

## RECHTSPRAAK

### HOF VAN CASSATIE

2e Kamer — 6 mei 1963.

Voorzitter : M. Vandermersch.  
 Raadsheer-verslaggever : M. Neven.  
 Advokaat-generaal : M. Depelchin.

#### Valsheid. — Gebruik van valse stukken. — Duur van dit gebruik.

*Het gebruik van valse stukken duurt voort, zelfs wanneer de schriftvervalser geen nieuw feit gepleegd heeft en niet opnieuw opgetreden is, zolang het beoogde doel niet volledig bereikt is en zolang de hem verweten oorspronkelijke daad van gebruik voortgaat ten zijne voordele en zonder verzet van zijn kant de nuttige door hem verwachte uitwerking voort te brengen.*

Roelens t/ Vansteelandt.

Gelet op het bestreden arrest, op 4 juni 1962 door het Hof van beroep te Gent gewezen;

1. In zover de voorziening de beslissing bedoelt gewezen over de publieke vordering:

Over het eerste middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 97 van de Grondwet, 21 en 22 van de wet van 17 april 1878, 193, 196 en 197 van het strafwetboek en 1382 van het burgerlijk wetboek;

doordat het bestreden arrest de ten laste van aanlegger gelegde feiten van valsheid en van gebruik van valse stukken bewezen verklaart en beteugelt, zonder de datum te bepalen waarop deze feiten gepleegd werden;

dan wanneer de betichting verschillende perioden en tijdstippen vermeldt volgens dewelke de openbare en de burgerlijke vordering had moeten verjaard verklaard worden daar sinds sommige van die perioden en tijdstippen meer dan drie jaar verlopen waren vóór dat het strafonderzoek begonnen werd of vóór dat uiteindelijk over deze dubbele vordering uitspraak gedaan werd;

en dan wanneer de valsheid in geschriften en het gebruik van valse stukken ogenblikkelijke misdrijven zijn;

Overwegende dat aanlegger werd vervolgd om « te Handzame en te Brugge op een voortdurende wijze sedert 23 januari 1957 tot 10 november 1960, en onder meer naar aanleiding van een geding gevoerd tussen Van Steelandt en Roelens voor de Rechtbank van Koophandel te Brugge, waarover op 10 november 1960 vonnis werd geveld: a) drie nader in de telastlegging omschreven valsheden in geschriften te hebben gepleegd; b) van de onder A omschreven valse stukken gebruik te hebben gemaakt;

Overwegende dat het arrest vaststelt dat aanlegger de valse stukken tijdens de procedure voor de Rechtbank van Koophandel te Brugge heeft gebruikt en

deze vaststelling steunt op de overwegingen van het vonnis dat die procedure beëindigde; dat zulks in zich sluit dat gezegd gebruik heeft voortbestaan tot op de dag van de uitspraak van het vonnis;

Overwegende dat het gebruik van valse stukken voortduurt, zelfs wanneer de schriftvervalser geen nieuw feit gepleegd heeft en niet opnieuw opgetreden is, zolang het beoogde doel niet volledig bereikt is en zolang de hem verweten oorspronkelijke daad van gebruik voortgaat, in zijn voordeel en zonder verzet in zijn hoofde, de nuttige uitwerking voort te brengen die hij ervan verwachtte;

Overwegende dat het arrest vaststelt dat de vervalsing en het gebruik van de vervalste stukken, in hoofde van aanlegger het uitwissel waren van éénzelfde bedrieglijk opzet; dat in die omstandigheden die feiten eenzelfde misdrijf uitmaken, zodat de verjaring van de openbare vordering slechts voor het geheel, vanaf de laatste daad van gebruik, begon te lopen;

dat, vermits de telastlegging luidde « voortdurend sedert 23 januari 1957 tot 10 november 1960 », en de laatste daad van gebruik dagtekent van 10 november 1960, het arrest niet gehouden was de datum te bepalen waarop deze of gene daad van valsheid of gebruik ervan werd gepleegd;

dat het middel niet kan worden aangenomen;

Over het tweede middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 97 van de Grondwet, 193, 196 en 197 van het strafwetboek en 1382 van het burgerlijk wetboek;

eerste onderdeel, doordat het bestreden arrest acht dat de feiten van vervalsing van de vrachtbrieven door niemand anders dan door aanlegger kunnen gepleegd zijn geweest, vermits hij er belang bij had, omdat deze stukken in het bezit van aanlegger gebleven waren en omdat zij moesten dienen om Vansteelandt te overtuigen dat hij de afgekeurde koopwaar geleverd had,

dan wanneer a) deze beschouwingen slechts hypothetische veronderstellingen en afleidingen zijn die de vaststelling van de persoonlijke schuld van de veroordeelde niet uitmaken, b) deze stukken niet in het bezit van aanlegger gebleven zijn zoals blijkt uit de stempel « Office commercial du Ravitaillement » aangebracht op de stukken nr 19 en 20 (farde 8) zodat hier het geloof verschuldigd aan de akten geschonden werd (schending van de artikelen 1319 en 1320 van het burgerlijk wetboek) en c) aanlegger door de factuur dd. 29 januari 1957 bewezen had dat de andere koopwaar door Aelgoet geleverd werd en hij dus geen belang had tegen Vansteelandt een verhaal te nemen, dat hij had kunnen nemen tegen Aelgoet, zonder dat het bestreden arrest dit verdedigingsmiddel beantwoordt en weerlegt;

tweede onderdeel, doordat het bestreden arrest het bedrieglijk optreden van aanlegger weerhoudt bij het opstellen van de uitvoervergunning omdat hij volgens zijn brief dd. 2 februari 1957 de onjuistheid van de gegevens ervan kende,

dan wanneer a) deze brief het bedrog niet kan be-

wijzen daar deze uitvoervergunning een week vroeger namelijk de 24 januari 1957 opgesteld werd, en b) dit opstellen geen uitwerking kon hebben zonder controle en ondertekening door de stationsoverste en terwijl het bestreden arrest niet bepaalt hoe en waardoor aanlegger de stationsoverste zou verschalkt hebben en evenmin de conclusies van aanlegger beantwoordt en weerlegt waar hij verklaarde dat de stationsoverste zich vergist had;

*derde onderdeel*, doordat zo de feiten van valsheid in hoofde van aanlegger niet vaststaan, uit het bestaan alleen van valse stukken, niet kan afgeleid worden dat aanlegger deze stukken gebruikte wetende dat zij vals waren;

#### *Over het eerste onderdeel:*

In zover het onderdeel het arrest verwijt de vaststelling van de persoonlijke schuld van aanlegger uit hypothetische veronderstellingen te hebben afgeleid;

Overwegende dat het arrest aanleggers persoonlijke schuld afleidt uit de omstandigheid dat de duplicata van de vrachtbrieven, duplicata waarop de valsheid werd gepleegd, in het bezit van aanlegger waren gebleven en « dat uit het onderzoek is gebleken dat het overschrijden van het gewichtgetal in de gewichtsstempel precies ertoe moest strekken door de burgerlijke partij Van Steelandt te doen aanvaarden dat het haar koopwaar was die door de bestemming was geweigerd geworden; dat bijgevolg niemand anders dan de verdachte deze overschrijving van de gewichtsgetalen kan gepleegd hebben vermits hij alleen er belang bij had »;

dat deze elementen geen hypothetische veronderstellingen zijn, maar feitelijke omstandigheden en vermoedens waarvan de rechter de bewijskracht soeverein in feite beoordeelt;

In zover het onderdeel het arrest verwijt de bewijskracht van de stukken 19 en 20 te hebben geschonden;

Overwegende dat het arrest, door te aanvaarden dat deze stukken in het bezit van aanlegger zijn gebleven, dan wanneer de stempel « Office commercial du ravitaillement » er op is aangebracht, de bewijskracht van deze stukken niet heeft geschonden;

Overwegende, voor het overige, dat aanlegger in regelmatig voor het hof van beroep neergelegde conclusies aanvoerde « dat hij geen belang kon hebben in februari 1957 vervalsingen te plegen zoals vermeld in de betichtingen, vermits hij zijn verhaal wegens wanprestatie evengoed tegen Aelgoet als tegen de burgerlijke partij Van Steelandt kon nemen »;

Overwegende dat het arrest vaststelt dat aanlegger door de valsheid in de geschriften en het gebruik ervan « zich zelf een ongeoorloofd voordeel wilde verzekeren en aan de burgerlijke partij een nadeel berokkenen vermits hij aldus de chicoreibonen die uit zijn magazijn afkomstig waren en door de bestemming werden afgekeurd, heeft willen doen doorgaan als zijnde deze die door de burgerlijke partij geleverd werden »;

dat het arrest zodoende de conclusies van aanlegger op dit punt passend heeft beantwoord;

dat het onderdeel niet kan aangenomen worden;

#### *Over het tweede onderdeel:*

Overwegende dat het Hof van beroep, door een soevereine beoordeling in feite, heeft kunnen beslissen dat uit de brief die aanlegger op 2 februari 1957 aan verweerder overmaakte, blijkt dat hij op 24 januari

1957 wist dat de meldingen welke hij op die datum op het in de betichting bepaalde geschrift aanbracht vals waren;

#### *Over het derde onderdeel:*

Overwegende dat dit onderdeel onderstelt dat de vervalsing van de drie litigieuze stukken niet door aanlegger in persoon werd gepleegd;

dat uit bovenstaande blijkt dat dit ter zake niet het geval is;

dat het onderdeel feitelijke grondslag mist;

En overwegende, voor het overige, dat de substantiële of op straffe van nietigheid voorgeschreven rechtsvormen werden nageleefd en dat de beslissing overeenkomstig de wet is;

II. In zover de voorziening de beslissing bedoelt gewezen over de burgerlijke vordering:

*Over het derde middel*, afgeleid uit de schending van de artikelen 97 van de Grondwet, en 1382 van het burgerlijk wetboek,

doordat de aan de burgerlijke partij toegekende schadevergoeding onder meer verantwoord wordt door de beschouwing dat zij verplicht werd allerhande kosten te doen om haar goed recht te vrijwaren,

dan wanneer de gerechtskosten door aanlegger reeds terugbetaald of vergoed werden, hetgeen het bestreden arrest niet ontkent, en de andere door de burgerlijke partij gedane kosten persoonlijke uitgaven zijn in verband met de inrichting van haar verdediging welke niet vatbaar zijn voor terugvordering;

en dan wanneer het arrest niet zegt dat het moreel nadeel de toegekende vergoeding op zich zelf rechtvaardigt;

Overwegende dat het middel, zonder het arrest te verwijten zijn beslissing op dubbelzinnige en niet nauwkeurige beweegredenen te hebben gesteund, zich ertoe beperkt te verklaren dat de gerechtskosten door aanlegger reeds betaald of vergoed werden en dat de door het arrest bepaalde kosten persoonlijke uitgaven van de burgerlijke partij in verband met de inrichting van haar verdediging zijn, welke niet vatbaar zijn voor terugvordering, omdat zij betrekking hebben op een maatregel welke verweerder persoonlijk nuttig geacht heeft buiten de in de wet bepaalde maatregelen te moeten treffen;

Overwegende dat die verklaringen geen steun vinden in het arrest noch in de stukken waarop het Hof vermag acht te slaan;

Dat het middel feitelijke grondslag mist;

#### *Om die redenen,*

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt aanlegger tot de kosten.

VLAAMSE JURISTEN.

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

## HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 31 oktober 1963.

Eerste voorzitter : M. Giroul.

Raadsheer-verslaggever : M. Moriamé.

Prokureur-generaal : M. Hayoit de Termicourt.

Advokaten : Mrs. Ansiaux en Bayart.

**Arbeidsongeval op de weg naar of van het werk. — Weg door de arbeider af te leggen om werkloosheidssteun te ontvangen : geen weg naar of van het werk. — Het recht op werkloosheidssteun en de verplichting tot uitkering hiervan spruiten niet voort uit het arbeidskontraat.**

*Naar luid van art. 1, lid 3 van het wetsbesluit van 13 december 1945 betreffende de vergoeding van de schade voortspruitende uit ongevallen die zich op de weg naar of van het werk voordoen, moet insgelijks als de weg van en naar het werk verstaan worden de door de arbeider normale af te leggen weg om zich naar de plaats van de betaling van de lonen te begeven en ervan terug te keren. Het recht op de werkloosheidssteun en dienvolgens de verplichting tot de betaling van deze steun spruit echter niet voort uit het arbeidskontraat dat een arbeider met zijn werkgever verbindt; het recht op werkloosheidssteun is een « politiek recht », dat uit de betrekkingen tussen de geadministreerde als zodanig en de openbare macht ontstaan is en dat zijn enige grondslag vindt in de wetsbepalingen en reglementaire bepalingen, die het instellen en inrichten.*

Patroonkas voor handel en nijverheid t/ Flechet.

Gelet op het bestreden vonnis, op 27 juni 1962 door de Rechtbank van eerste aanleg te Charleroi, in hoger beroep gewezen ;

*Gelet op het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 97 van de Grondwet, 1134, 1135 van het Burgerlijk Wetboek, 1, 2, 3 en 9 van de wetten betreffende de vergoeding van de schade voortspruitende uit de arbeidsongevallen, bij het koninklijk besluit van 28 september 1931 samengevoegd, door de besluitwet van 9 juni 1945 en door de wetten van 10 juli 1951 en 17 juli 1957 gewijzigd, 1° en 2e van de besluitwet van 13 december 1945 betreffende de vergoeding van de schade voortspruitende uit ongevallen die zich op de weg naar of van het werk voordoen, door de besluitwet van 17 december 1946 gewijzigd en door de wet van 10 juli 1951 verlengd, 7 van de besluitwet van 28 december 1945 betreffende de maatschappelijke zekerheid van de arbeiders, door artikel 3 van de wet van 14 juli 1951 gewijzigd, 1, 3, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16 en 28 van de wet van 10 maart 1900 op de arbeidsovereenkomst, door de wetten 4 maart 1954, 20 juli 1960 en 20 juli 1961 gewijzigd, 1°, 2 van het besluit van de Regent van 26 mei 1945 betreffende de inrichting van de Rijksdienst voor arbeidsvoorziening, door de koninklijke besluiten van 13 december 1951 en 25 februari 1961 gewijzigd ;*

doordat het bestreden vonnis, na vastgesteld te hebben dat « op 23 december 1957, tussen 16.30 uur en 16.45 uur, beroepene (hier verweerder) de vinger ingesloten had in de deur van de lift van het gebouw « Notre Maison » te Charleroi, waar zich, op de derde verdieping, de burelen bevinden van de Bond van de Christelijke Syndikaten, organisme waarbij hij aangesloten was en die hun werkloosheidssteun beta-

len moest ; dat beroepene er zich onmiddellijk na zijn werk begeven had », beslist dat verweerder, op het ogenblik van het ongeval, zich op de normale weg bevond welke hij moest afleggen, in het kader van artikel 1, paragraaf 3, van de besluitwet van 13 december 1945, en dienvolgens de beslissing van de eerste rechter bevestigt volgens welke « het.. wel.. gaat om een ongeval dat zich op de weg naar of van het werk in de ruime zin voorgedaan heeft » om de redenen dat het voordeel van de wet niet voorbehouden is aan het enig in paragraaf 3 van bovengemeld artikel 1 voorzien geval, maar uitgebreid moet worden « tot de andere noodzakelijk uit het contract voortspruitende verbintenissen... » en dat « de betaling door het organisme waartoe beroepenen aangesloten was, van de werkloosheidssteun welke hem toekomt, alleszins een verplichting is welke rechtstreeks en noodzakelijk met het arbeidscontract in verband staat, dat deze steun het loon vervangt dat niet is kunnen ontvangen worden » ;

terwijl het recht op werkloosheidssteun niet een van de rechten uitmaakt voor verweerder voortspruitend uit het met de door aanlegster verzekerde werkgever gesloten arbeidscontract, maar zijn grond vindt in de wetsbepalingen en reglementaire bepalingen betreffende deze stof, en de bestreden beslissing het wettelijk karakter van de werkloosheidssteun miskend heeft, door haar de qualificering te verlenen van vergoeding welke een bepaald loon vervangt door haar aan het litigieus arbeidscontract te hechten en door dienvolgens te beslissen dat de door verweerder met het oog op het ontvangen van gezegde steun gedane omweg deel uitmaakte van de « normale weg » welke deze moest afleggen om zich van de plaats waar hij zijn werk verrichtte naar de plaats van zijn verblijf, naar de plaats waar hij moest gaan eten en naar de plaats waar zijn loon uitbetaald werd te begeven, aldus het wettelijk begrip van « weg van of naar het werk », naar de zin van het in het middel bedoeld artikel 1 van de besluitwet van 13 december 1945, miskend ;

*Over de grond van niet-ontvankelijkheid, aan verweerder tegengeworpen en afgeleid uit het gebrek aan belang van het middel, daar de niet bestreden vaststellingen van de rechter volstaan om de beslissing te rechtvaardigen dat het litigieuze ongeval « een arbeidsongeval op de weg van of naar het werk in de ruime zin » is ;*

Overwegende dat het hof niet, zonder aan feitelijke beoordelingen te doen, zou kunnen beslissen, op grond van de vaststellingen alleen van de rechter, dat de bestreden beslissing wettelijk gerechtvaardigd is ;

Dat de grond van niet-ontvankelijkheid niet kan aangenomen worden ;

*Over het middel :*

Overwegende dat naar luid van artikel 1, lid 3, van de besluitwet van 13 december 1945 betreffende de vergoeding van de schade voortspruitende uit ongevallen die zich op de weg naar of van het werk voordoen, insgelijks als de weg van en naar het werk verstaan dient te worden en door de arbeider normale af te leggen weg om zich naar de plaats van de betaling van de lonen te begeven en ervan terug te keren ;

Overwegende dat het bestreden vonnis om te beslissen dat de door verweerder na de uitvoering van zijn werk afgelegde weg, normaal was als in het kader van de bovengemelde bepaling vallende, hierop steunt dat het voordeel van deze bepaling niet voor het enig

geval dat zij uitdrukkelijk bedoelt voorbehouden is maar « tot de andere noodzakelijk uit het contract voortspuitende verbintenissen » uitgebreid moet worden » en hierop dat « de betaling door het organisme waartoe beroepene, hier verweerder, aangesloten was, van de werkloosheidssteun welke hem toekomt, alleszins een verplichting is welke rechtstreeks en noodzakelijk met het arbeidscontract in verband is, daar deze steun het loon vervangt dat niet is kunnen ontvangen worden »;

Maar overwegende dat het recht op de werkloosheidssteun en, dienvolgens, de verplichting tot de betaling van deze steun niet uit het arbeidscontract, dat een arbeider met zijn werkgever verbindt, voortspuiten; dat het recht op de werkloosheidssteun een « politiek recht » is, dat uit de betrekkingen tussen de geadministreerde als zodanig en de openbare macht ontstaan is, en dat zijn enige grondslag vindt in de wetsbepalingen en reglementaire bepalingen welke het instellen en inrichten;

Dat het bestreden vonnis dus ten onrechte beslist dat de betaling van de aan verweerder toekomende werkloosheidssteun een verplichting is welke rechtstreeks en noodzakelijk met het arbeidscontract in verband is, daar deze steun het loon vervangt dat niet is kunnen ontvangen worden »;

Waaruit volgt dat de gecitiseerde redenen de bestreden beslissing niet wettelijk rechtvaardigen;

Dat het middel gegrond is;

*Om die redenen,*

Verbreekt het bestreden vonnis, behalve in zover het het hoger beroep van eiseres ontvangt en het haar bewering verwerpt, volgens welke het litigieus ongeval, daar het niet op de openbare weg plaats gegrepen heeft, door de besluitwet van 13 december 1945 niet gedekt is;

Beveelt dat melding van onderhavig arrest op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing zal gemaakt worden;

Veroordeelt eiseres tot de kosten, bij toepassing van de wet van 20 maart 1948;

Verwijst de aldus beperkte zaak, naar de Rechtbank van eerste aanleg te Bergen, zetelende in graad van beroep.

## RAAD VAN STATE

4e Kamer. — 15 oktober 1963.

Voorzitter : M. Mast.

Raadsheren : M.M. Mees en Adriaens.

Auditeur : M. Smolders.

### Openbare onderstand. — Onderstandswoonplaats.

*De inschrijving in de bevolkingsregisters van rondtrekkenden geldt op zichzelf niet als een vermoeden van inwoning. Ter zake blijkt het tegendeel uit het feit dat de 14 kinderen van de vader van de verzorgde persoon op verschillende plaatsen werden geboren; doch niet in de gemeente van inschrijving in de bevolkingsregisters.*

C.O.O. Grobbendonk t./ C.O.O. Aalst.

**Arrest nr. 10.210.**

Gezien de verzoekschrift dd. 30 april 1962 waarbij de

commissie van openbare onderstand van Grobbendonk, op grond van het tweede lid van artikel 33 van de wet van 27 november 1891, aan de Raad van State de betwisting onderwerpt die ontstaan is tussen haar en de commissie van openbare onderstand van Aalst, omtrent de vaststelling van de onderstandswoonplaats van het minderjarig kind Jules Schmitz, geboren te Herentals op 3 oktober 1960, dat door de verzoekende partij bij hoogdringendheid geplaatst werd in de kinderkliniek « Kind Jezus » te Herentals van 1 november tot 13 december 1960, van 21 december 1960 tot 18 januari 1961, van 5 februari tot 7 april 1961, van 18 april tot 1 mei 1961 en van 23 oktober tot 4 november 1961 en in het gasthuis te Boom van 22 november tot 16 december 1961;

Gezien de adviezen van de bestendige deputaties van de provincieraden van Antwerpen en van Oost-Vlaanderen;

Gehoord het andersluidend advies van de heer Smolders, auditeur;

Overwegende dat het betrokken kind, krachtens art. 3, tweede lid, van de wet van 27 november 1891, de onderstandswoonplaats heeft van zijn vader, Jan Schmitz; dat deze laatste geboren te Beveren-Waas op 13 november 1937, sinds zijn meerderjarigheid verbleven heeft tot 15 december 1958 te Breendonk en van 15 december 1958 tot de datum van de opname van het kind in de kinderkliniek « Kind Jezus » te Grobbendonk, zodat hij sedert zijn meerderjarigheid, op grond van artikel 5 van de wet van 27 november 1891, geen onderstandswoonplaats heeft verworven; dat dient te worden onderzocht waar Julianus Schmitz, vader van Jan Schmitz, woonde op de dag van diens geboorte en of hij tijdens diens minderjarigheid een nieuwe onderstandswoonplaats heeft verworven; dat Julianus Schmitz, geboren te Hove, op 11 maart 1913 ingeschreven was te Aalst van 4 december 1925 tot 20 maart 1950; dat niet blijkt dat Julianus Schmitz van 20 maart 1950 tot 13 november 1958 een nieuwe onderstandswoonplaats heeft verworven;

Overwegende dat de tegenpartij aanvoert dat Julianus Schmitz spijs zijn inschrijving van 4 december 1925 tot 20 maart 1950, geen ononderbroken verblijf van drie jaar heeft gehad te Aalst; dat zij doet gelden dat uit het ingesteld onderzoek is gebleken dat Jan Schmitz en Julianus Schmitz leurders zijn van beroep; dat zij met hun gezin zwerven van gemeente tot gemeente en dat de inschrijving in de bevolkingsregisters niet beantwoordt aan een feitelijke inwoning; dat zij betoogt dat de 14 kinderen van Julianus Schmitz in 11 verschillende gemeenten zijn geboren; dat de verzoekende partij zich beroept op een verklaring van de politiecommissaris van Aalst van 19 april 1946, volgens welke Julianus Schmitz de stad Aalst bewoonde sedert het jaar 1930 tot op 19 april 1946;

Overwegende dat de inschrijving in de bevolkingsregisters van rondtrekkenden op zich zelf niet als een vermoeden van inwoning geldt;

Overwegende dat eerdervermelde verklaring van de politiecommissaris van Aalst die ontleend is aan een getuigschrift van goed gedrag en zeden dat aan Julianus Schmitz werd afgeleverd, enkel gesteund is op de inschrijving in de bevolkingsregisters en het bewijs niet levert van een werkelijk verblijf te Aalst;

Overwegende dat de veertien kinderen van Julianus Schmitz respectievelijk zijn geboren in 1933, 1933, 1935, 1936, 1937, 1939, 1940, 1942, 1943, 1945, 1947, 1950 te Lokeren, Zwijndrecht, Lommel, Beveren-Waas, Beveren-Waas, Noorderwijk, Oevel, Nijlen, Lebbecke, Steenhuffel,

Sint-Katelijne-Waver en Lier; dat twee dezer kinderen zijn overleden in 1942, respectievelijk te Koningshooikt en te Putte; dat geen van die kinderen te Aalst is geboren; dat op goede grond kan worden aangenomen dat Julianus Schmitz niet te Aalst woonde wanneer zijn zoon Jan werd geboren en dat hij aldaar geen onderstandswoonplaats heeft verworven;

Overwegende dat de tegenpartij aanvoert dat Jan en Jules Schmitz hun onderstandswoonplaats hebben te Beveren waar Juilanus Schmitz woonde op het ogenblik van de geboorte van zijn zoon Jan;

Overwegende dat verzoekende partij aan de Raad van State enkel het geschil heeft onderworpen dat tussen haar en de tegenpartij is ontstaan met betrekking tot de vaststelling van de onderstandswoonplaats van Jules Schmitz; dat de partijen anderzijds de commissie van openbare onderstand van Beveren niet in tussenkomst hebben geroepen; dat het de Raad van State niet toekomt uitspraak te doen over het door de tegenpartij opgeworpen middel.

#### Besluit :

*Enig artikel.* — De commissie van openbare onderstand van Aalst was de commissie van openbare onderstand van de onderstandswoonplaats van Jules Schmitz niet wanneer deze in 1960 en 1961 te Herentals en te Boom werd gehospitaliseerd.

### HOF VAN BEROEP TE GENT

Kinderrechter in beroep. — 6 november 1963.

Voorzitter : M. Bossaert G.

Advokaat-generaal : M. Colpaert.

**Bescherming van de jeugd. — Wet van 15 juli 1960. — Aanwezigheid in een dansgelegenheid als lid van het orkest.**

*De termen der wet van 15 juli 1960 «persoon onder wiens hoede hij geplaatst was» dienen te worden verstaan in die zin dat het niet de persoon geldt aan wie het kind door een gerechtelijke beslissing werd toevertrouwd.*

*Het feit dat een kind beneden de ouderdom bepaald door de wet zich in een dansgelegenheid bevindt als lid van het orkest, doet geen afbreuk aan de toepassing van de wet.*

O.M. t/ R.. E.. en S..

Overwegende dat de minderjarige en de burgerlijk aansprakelijke partij, alhoewel behoorlijk uitgenodigd, ter terechtzitting niet verschijnen;

Overwegende dat het Openbaar Ministerie tijdig en op geldige wijze in hoger beroep is gekomen;

Overwegende dat R.E. zich, op 27 juli 1963, amper 16 jaar oud zijnde, te Blankenberge in de dancing «Continental» heeft bevonden, zonder vergezeld te zijn van zijn ouders of van een persoon onder wiens hoede hij was geplaatst;

Overwegende dat de omstandigheid dat de vader zijn zoon had toevertrouwd aan de jeugdige orkestleider, niet in aanmerking komt; dat immers door de termen «persoon onder wiens hoede hij geplaatst was» dient te worden verstaan de persoon aan wie het kind door een gerechtelijke beslissing werd toevertrouwd;

Overwegende anderzijds dat het feit dat Rupprich Eddy zich in de danszaal bevond als spelend lid van het orkest, geen afbreuk doet aan de toepassing van de wet;

Dat de enkele aanwezigheid in de danszaal betuigd wordt;

Overwegende dat derhalve de eerste rechter ten onrechte de minderjarige heeft vrijgesproken;

#### Om deze redenen :

Recht doende bij verstek :

Verklaart het hoger beroep ontvankelijk en gegrond; Doet het eerste vonnis te niet, en opnieuw wijzende:

Berispt de minderjarige, met aanzegging aan de ouders er voortaan beter toezicht op te houden;

Zegt ook dat voornoemde minderjarige tot de meerderjarigheid zal onderworpen blijven aan de regel van de vrijheid onder toezicht;

NOOT : Een student, die de leeftijd van 18 jaar nog niet heeft bereikt, heeft als hobby dansmuziek. Gedurende de vakantie speelt hij in een dansorkest dat optreedt in een dancing aan de kust.

De vader, hiervan op de hoogte, stemt erin toe dat zijn zoon zich op dergelijke wijze vermaakt; hij vergezelt zijn zoon nochtans niet in deze dancing op het ogenblik dat de politie er controle uitoefent.

De student, hoewel lid van het orkest, overtreedt art. 1 al. 2 van de wet van 15 juli 1960. De minderjarige is geroepen voor de Kinderrechter om er te zijnen opzichte één der maatregelen, voorzien bij artikel 13 van de Wet van 15 mei 1912, te horen uitspreken.

Het vonnis houdt volgende beweegredenen in :

«Overwegende dat de vader van de minderjarige, »ten einde zijn zoon een aangenaam en tevens »gecontroleerd verlof te laten doorbrengen, toelating »verleent om deel te nemen aan een optreden in het »orkest gedurende een drietal weken...

»Overwegende dat de vader te dien einde de waakzaamheid en de verantwoordelijkheid over zijn kind op »droeg aan de leider van deze gelegenheidsformatie, »in wie hij volledig vertrouwen stelde...

Dit vonnis spreekt daarenboven de minderjarige vrij. Tegen deze beslissing wordt door het Openbaar Ministerie beroep aangetekend.

Zoals blijkt uit het bovenstaand arrest, deelt het Hof van Beroep deze zienswijze niet.

Inderdaad, de woorden van artikel 1 van de Wet van 15 juli 1960 «persoon aan wiens bewaking de minderjarige is toevertrouwd» dienen beperkt geïnterpreteerd te worden en wijzen alleen op de persoon die het bewakingsrecht wettelijk bezit. Het recht te oordelen of de minderjarige mag blootgesteld worden aan de gevaren verbonden aan zijn verblijf in een dansgelegenheid, kan slechts toegekend worden aan deze personen op wie krachtens de wet de taak en de verplichting berusten te zorgen voor de morele opvoeding van het kind. Deze personen zijn, in de eerste plaats, de ouders. De wet kent dit recht insgelijks toe aan één van de ouders, nl. aan de moeder, indien zij uit eigen wil beslist haar kind in een dansgelegenheid te geleiden. Dit is trouwens ook haar recht, wanneer de vader afwezig, belet of overleden is. Zijn beide ouders overleden, dan oefent de voogd dit recht uit. Het komt de toeziende voogd toe in geval van ontzetting uit de ouderlijke macht.

Is de minderjarige bij toepassing van de Wet van 15 mei 1912 toevertrouwd aan een instelling, dan draagt de persoon die belast is door het hoofd van deze in-

stelling met het tijdelijk toezicht over de minderjarige de verantwoordelijkheid te oordelen over de opheffing van het verbod door de wet opgelegd. (cf. A. Kebers. Loi du 15 juillet 1960 sur la préservation morale de la jeunesse. Rev. Dr. Pén. janvier 1961).

Het bovenstaande arrest geeft ook het antwoord op een tweede vraag:

Valt een minderjarige onder toepassing van de wet wanneer hij zich in een dansinrichting bevindt met een ander inzicht dan er op actieve of passieve wijze genoeg te nemen aan het dansen (zoals bv. de dienstmeid die in de inrichting glazen schoonmaakt, en zoals in casu het lid van het orkest)?

Welke ook de plaats is die de minderjarige in dergelijke inrichtingen bekleedt, en de activiteit die hij er uitoefent, kan hij er als getuige of als deelnemer toestanden beleven die dit zedelijk gevaar betekenen en waartegen de wetgever hem heeft willen beschermen.

J.S.

## BURGERLIJKE RECHTBANK VAN BRUSSEL

11e Kamer. — 28 november 1963.

Voorzitter: M. R. Grosemans.

Rechters: Mevr. Schmidt en M. J. Delva.

Advocaten: Mrs. Vercruyssen en Smits.

**Handelshuur. — Toekenning der bij art. 25 - 9de lid voorziene bijkomende uitwinningsvergoeding, enkel indien de forfaitaire vergoeding klaarblijkelijk ontoereikend is, wegens het voordeel dat de verhuurder in de voortzetting van de uitbating vindt. — Toepassing van het principe der vermogensverrijking zonder oorzaak. — Waarde van de onlichamelijke bestanddelen van het handelsfonds wordt bepaald door het bedrag van de drievoudige gemiddelde netto-opbrengst van de zaak. — Uitwinning impliceert geen eigendomsoverdracht. — Bijkomende uitwinningsvergoeding slechts opeisbaar na voltrekking van de uitwinning.**

1. De bij art. 25 - 9de lid van de wet op de handelshuur voorziene bijkomende uitwinningsvergoeding is slechts verschuldigd in zover de bij artikel 25 - 2° van deze wet voorgeschreven forfaitaire vergoeding «klaarblijkelijk ontoereikend is wegens het voordeel dat de verhuurder uit de uitzetting getrokken heeft»;
2. Dit voordeel komt concreet tot uiting in het feit dat de verhuurder in de gelegenheid wordt gesteld de bestaande uitbating voort te zetten, welke op de vroegere cliënteel van de uittredende huurder geheel of dan toch hoofdzakelijk blijft afgestemd en dus met hetzelfde afzetgebied begunstigd is;
3. De grondslag der bij art. 25 - 9de lid bedoelde bijkomende vergoeding moet worden gezocht in het principe van de vermogensverrijking zonder oorzaak, vermits de verhuurder die zich in het gebouw vestigt waar de uitgewonnen huurder een bepaalde handelsbedrijvigheid uitoefende, om aldaar dezelfde of een gelijkaardige handel te exploiteren, ipso facto, op de rug van de huurder, een winstgevende situatie binnentreedt en zodoende beslag legt op de vrucht van de arbeid van zijn voorganger;
4. Van deze regel kan slechts worden afgeweken in de zeldzame gevallen waarin de uittredende huurder zijn zaak in de onmiddellijke buurt of nabijheid en in even gunstige voorwaarden zou hebben weten te vestigen,

en wel zo, dat hij zijn cliënteel zou hebben behouden, of dat hij tenminste aan het normaal spel van de mededinging in gelijkwaardige omstandigheden het hoofd kon bieden;

5. Voor de toepassing van art. 25-9de lid wordt vereist dat het door de verhuurder verkregen voordeel van zo uitzonderlijke omvang is, dat de bij art. 25-2° vastgestelde forfaitaire vergoeding dit werkdadig voordeel op verre na niet benadert, derwijze dat de uitsluitende toepassing van deze laatste beschikking een ten opzichte van de huurder schromelijk onrechtvaardige toestand met zich zou brengen;
6. Ter beoordeling van desbetreffend voordeel wordt de waarde van de onlichamelijke bestanddelen van het handelsfonds tot maatstaf genomen. Deze waarde wordt vastgesteld aan de hand van de drievoudige gemiddelde netto opbrengst welke door de bewuste zaak in de loop der vorige jaren werd verwezenlijkt. De belastingaangiften kunnen daarbij als vingerwijzing dienen.
7. De uitwinning van de handelaar-huurder uit het kwestieuze gebouw impliceert geen eigendomsoverdracht van het daarin uitgebate handelsfonds.
8. Het recht op bijkomende uitwinningsvergoeding ontstaat tegelijkertijd met het recht op het bij art. 25-2° gewaarborgde forfaitaire vergoeding van 2 jaar huur, en wel op het ogenblik waarop de weigering tot huurhernieuwing onwederroepelijk vaststaat; de opeisbaarheid van de bijkomende vergoeding komt echter pas door en met het voldongen feit van de uitwinning tot stand, op het ogenblik dat de verhuurder over het ontruimde goed beschikt en meteen het voordeel van de aldus geschapen toestand in zijn bereik heeft;
9. Dit recht op bijkomende vergoeding wordt niet ongedaan gemaakt door het feit dat de verhuurder zich bij toepassing van art. 3 van de wet het recht heeft voorbehouden de huur bij het verstrijken van elke driejarige periode te beëindigen;

Maritte G. - Geeroms M. t./ Brouwerij van Haecht

Gelet op het op 18 juli 1963 door de heer Vrede-rechter van het 4e kanton Brussel tegensprekelijk onder partijen gevelde vonnis, waarvan geen betekenisakte wordt voorgelegd;

Gelet op de akte van beroep van 2 augustus 1963, betekend bij het ambt van deurwaarder Jan Ser-neels, standplaats Haacht;

Gelet op het vonnis van schrapping dato 12 september 1963;

Overwegende dat partijen akkoord gaan om vrijwillig te verschijnen;

Gelet op de besluiten van partijen;

Overwegende dat het beroep, regelmatig naar de vorm, binnen de wettelijke termijn werd ingesteld, dat zijn ontvankelijkheid niet wordt betwist;

\* \* \*

### I. Draagwijdte van het geschil in hoger beroep:

Overwegende dat de bij dagvaarding van 18 maart 1963 ten verzoeken van appellanten ingestelde vordering strekte tot toekenning van een bijkomende uitwinningsvergoeding, ten bedrage van 418.298 frank, onder voorbehoud van vermeerdering hangende het geding, zulks bij toepassing van art. 25-9e lid van de wet van 30 april 1951 op de handelshuur;

Overwegende dat deze vordering betrekking heeft

op een herberg welke appellanten vanwege geïntimeerde hebben in huur gehouden en voor eigen rekening uitgebaat in de Heyselstraat, 164, te Brussel, krachtens regelmatig geboekte huurceel van 5 november 1959;

Overwegende dat zoals door de eerste rechter vastgesteld appellanten het gehuurde goed sinds maart 1963 hebben ontruimd;

Overwegende dat appellanten in dagvaarding en besluiten erkennen reeds de bij art. 25, 2e van de wet voorziene forfaitaire uitwinningvergoeding tot beloop van 81.702 frank, tegenwaarde van twee jaar huishuur te hebben ontvangen; dat partijen bovendien eensgezind verklaren dat geïntimeerde, in de loop van onderhavige procedure, het bij dit handelsfonds behorend mobilair voor de prijs van 75.000 frank heeft overgenomen;

Overwegende dat appellanten de eerste rechter ten grieve duiden hun aanspraak op de bij artikel 25, 9e lid voorziene bijkomende uitwinningvergoeding te hebben afgewezen, op grond van de overweging dat zij het bewijs daaromtrent schuldig zijn gebleven;

\* \* \*

## II. Betwisting ten gronde :

Overwegende dat appellanten thans, in hoger beroep, voor de berekening van het door hen gevorderd bedrag aanleunen bij de gegevens van het eenzijdig verslag dat door dhr R. Davids op 4 september 1963, op hun initiatief en voor hun rekening werd uitgebracht;

Overwegende dat deze technische raadsman de totale minimumwaarde van het kwestieuze handelsfonds op 708.000 frank heeft geraamd, een cijfer dat beantwoordt aan driemaal het netto-belastbaar bedrijfsinkomen dat, blijkens getuigschrift van de Controle der Belastingen dato 18 oktober 1962, door appellanten tijdens het dienstjaar 1962 werd verwezenlijkt, hetzij 3 x 236.000 frank;

Overwegende dat dhr Davids verklaart zich te hebben bediend van het criterium naar hetwelk de ontstoffelijke waarde van een handelsfonds mag worden geschat op driemaal het bedrag van de gemiddelde jaarlijkse netto-opbrengst der betrokken handelsuitbating, met inachtneming van de jaarlijkse stijging dezer opbrengst, welke in casu blijkens de officiële gegevens der belastingsaangiften volgend verloop zou hebben gekend :

|                                                  |           |
|--------------------------------------------------|-----------|
| voor 1960 (dienstjaar 1961)                      | 133.890 F |
| voor 1961 (dienstjaar 1962)                      | 236.040 F |
| (baziscijfer der schatting)                      |           |
| voor 1962 (gedurende 10 maanden dienstjaar 1963) | 234.013 F |

Overwegende dat appellanten zich bij die redenering aansluiten en, onder aftrek van de reeds ontvangen vergoedingen en sommen, het bedrag van hun vordering herleiden tot :

|                                   |
|-----------------------------------|
| 708.000                           |
| — 81.702 (forfaitaire vergoeding) |
| 626.298                           |
| — 75.000 (overname mobilair)      |
| 551.298 frank                     |

A. Wat de klaarblijkelijke ontoerekenbaarheid der forfaitaire vergoeding betreft :

Overwegende dat luidens de toepasselijke tekst van artikel 25, 9e lid van de wet op de handelshuur, slechts

aanleiding bestaat tot toekenning der bijkomende uitwinningvergoeding, wanneer de forfaitaire vergoeding « klaarblijkelijk ontoereikend is wegens het voordeel dat de verhuurder uit de uitzetting getrokken heeft »;

Overwegende dat de wetgever in deze beschikking o.m. het geval op het oog had waarbij — zoals ter zake — de eigenaar de huurhernieuwing weigert met de bedoeling het kwestieuze gebouw zelf te betrekken en daarin een gelijkaardige handel te voeren als die welke voordien door de uittredende huurder werd uitgebaat;

Overwegende dat het aldus bekomen voordeel hierin gelegen is, dat de verhuurder feitelijk een handelszaak ter beschikking krijgt, zonder evenredige tegenprestatie zijnerzijds;

Overwegende dat dit voordeel concreet tot uiting komt in het feit dat de verhuurder in de gelegenheid wordt gesteld de bestaande uitbating voort te zetten, welke op de vroegere cliënteel van de uittredende huurder geheel of dan toch hoofdzakelijk blijft afgestemd en dus met hetzelfde afzetgebied begunstigd is, (Parl. Bescheid. Kamer, zitting 20 februari 1951, sel 11e kamer 8 nov. 1963, inzake Jacquemyns t/ Van blz. 36; Paternostre, Baux Commerciaux, n° 302; Bruss-Hoorbeek, A.R. 99.745; zie ook wat het begrip « gelijkaardige handel betreft », burg. recht Brussel, 11e kamer, 5 april 1962; R.W. 1962-63, kol. 603 en 8 juni 1962, R.W. 1962-63, kol. 1955);

Overwegende dat de juridische grondslag der bij art. 25, 9e lid bedoelde bijkomende vergoeding moet worden gezocht in het principe van de vermogensverrijking zonder oorzaak, om de eenvoudige reden dat de verhuurder die zich in het gebouw vestigt waar de uitgewonnen huurder een bepaalde handelsbedrijvigheid uitoefende, om aldaar dezelfde of een gelijkaardige handel te exploiteren, ipso facto, op de rug van de huurder, een winstgevende situatie binnentreedt en zodoende beslag legt op de vrucht van de arbeid van zijn voorganger (zie tussenkomst van dhr Kluyskens ter zitting van 26 november 1950, Parl. Bescheid 1950, p. 287);

Overwegende dat van deze vaste leidraad bij de beoordeling van dergelijke geschillen slechts kan worden afgeweken in de zeldzame gevallen, waarin de uittredende huurder zijn zaak in de onmiddellijke buurt of nabijheid en in even gunstige voorwaarden zou hebben weten te vestigen, en wel zo, dat hij zijn cliënteel zou hebben behouden, of dat hij tenminste aan het normale spel van de mededinging in gelijkwaardige omstandigheden het hoofd kon bieden;

Overwegende dat ter zake geen betwisting bestaat nopens het feit dat de N.V. Brouwerij van Haacht, geïntimeerde, desbetreffende handelszaak in identieke voorwaarden laat exploiteren als voorheen, toen de uitbating door appellanten verzekerd werd; dat zowel de aard van de handel, als de uitrusting en het uitzicht van de drankgelegenheden, in weerwil van een aantal naderhand uitgevoerde werken binnenshuis, nagenoeg dezelfde gebleven zijn; dat het hier bijgevolg gaat om voortzetting van — of de heraanknopning met de uitbating der voorafbestaande herberg, welke onder hetzelfde uithangbord « Au Vieux Laeken » in hetzelfde gebouw en met hetzelfde mobilair, toegankelijk blijft voor — én aangewezen is op hetzelfde verbruikerspubliek;

Overwegende dat niets daarentegen erop wijst dat geïntimeerden in de buurt en in gelijkwaardige omstandigheden een soortgelijke herberg hebben geopend, die hen in de mogelijkheid zou hebben gesteld hun

voormalige cliënteel te behouden; dat dergelijk argument evenmin door geïntimeerde wordt voorgebracht;

\* \* \*

Overwegende evenwel dat appellanten slechts aanspraakgerechtigd zijn op de bijkomende uitwinning-vergoeding voorzien bij artikel 25, 9e lid, in zover de door hen opgestreken forfaitaire vergoeding van 81.702 frank tegenwaarde van twee jaar huur — afgezien van de ontvangen overname prijs voor de meubelen — klaarblijkelijk ontoereikend is om het voordeel te compenseren waarmee geïntimeerde ingevolge de uitwinning begunstigd werd;

Overwegende dat, zoals geïntimeerde terecht laat opmerken, voormelde wetsbepaling eerst dan toepasbaar kan worden geacht, wanneer dat voordeel van zo uitzonderlijke omvang is, dat de bij art. 25, 2° vastgestelde forfaitaire vergoeding dit werkdadig voordeel op verre na niet benadert, derwijze dat de eenvoudige toepassing van deze laatste beschikking een ten opzichte van de huurder schromelijk onrechtvaardige toestand met zich zou brengen (zie Civ. Luik, 14 dec. 1951, Jur. Liège 1952, p. 42);

Overwegende dat de Rechtbank dergelijke toestand soeverein beoordeelt (Parl. Bescheid. Kamer, zitting 20 februari 1951, p. 36, id. Senaat, p. 341);

Overwegende dat mocht de aanspraak van appellanten op een bijkomende vergoeding van 551.298 frank behoorlijk verantwoord en tegenstelbaar zijn aan geïntimeerde, daarmee ongetwijfeld het bewijs van de klaarblijkelijke ontoereikendheid der reeds uitgekeerde forfaitaire vergoeding, hetzij 81.702 frank, zou geleverd zijn;

Overwegende dat de technische raadsman van appellanten weliswaar de officiële gegevens der fiscale aangiften heeft aangewend en daaruit de maatstaf heet gelicht, met het oog op de berekening van de werkelijke waarde van het betwiste handelsfonds, te weten: drie maal de jaarlijkse netto-opbrengst van de handelszaak tijdens de jaren die de uitwinning zijn voorafgegaan;

Overwegende inderdaad dat de gerechtelijke deskundigen, onder verwijzing naar een gevestigd gebruik, de waarde der onlichamelijke bestanddelen van een handelsfonds doorgaans afwegen tegen de drievoudige gemiddelde netto-opbrengst welke door de bewuste zaak in de loop der vorige jaren werd verwezenlijkt; dat de fiscale aangiften daarbij zoniet als doorslaggevend, dan toch als belangrijke factor van beoordeling gelden;

dat deze berekeningstechniek trouwens zowel wordt gevolgd in verband met de vaststelling der integrale vergoeding wegens veroorzaakte schade, voorzien bij art. 16-IV van de wet, als voor de berekening der vergoeding wegens uitzonderlijk bekomen voordeel, bepaald bij art. 25, 9e lid; dat zulks niet verwonderlijk is, vermits de door de uittredende huurder opgelopen schade meestal en uiteraard, rechtstreeks evenredig is tot het voordeel dat de intredende verhuurder bij de uitwinning behaalt; (zie in verband hiermede: Brussel, 11e k., 8 nov. 1963, inzake Jacquemijns t. Van Hoorbeek A. A.R., nr. 997.45, en het door appellanten medegedeeld verslag van de gerechtelijke deskundige die in deze zaak is opgetreden; zie ook Brussel, 11e K., 23 nov. 1961 inzake S.A. Brasserie Impériale t/ Jacobs-Liègeois, A.R. nr. 97.485);

Overwegende dat de rechtbank zich bezwaarlijk een objectief oordeel kan vormen nopens de werkelijke waarde van het betwiste handelsfonds, aan de hand

van de eenzijdige expertise Davids, waarbij, benevens de cijfers der fiscale aangiften ook andere elementen in overweging werden genomen; dat bovendien het door dhr Davids gekozen baziscijfer, zegge 236.000 F, zijnde de netto-opbrengst vermeld op de fiscale aangifte voor het dienstjaar 1962, geenszins gelijkstaat met het strikt gemiddelde der drie jaren exploitatie, waarvan de fiscale netto-opbrengst onderscheidenlijk 133.890 F (1960), 236.040 F (1961) 234.013 F (10 maanden 1962) + 2 x ————— of 2 x 23.401 (vermoede

234.013

10

melijke netto-opbrengst der laatste 2 maanden van 1962) bedraagt, wat een gemiddelde geeft van 216.115 frank, in plaats van 236.000 frank;

Overwegende dat het in deze voorwaarden gepast voorkomt de hiernavolgende onderzoeksmaatregel te bevelen vooraleer verder ten gronde recht te doen;

\* \* \*

*B. Wat de juridische uitwerking van de uitwinning op het kwestieuze handelsfonds betreft :*

Overwegende dat geïntimeerde hier vergeefs het principe der bijkomende uitwinning-vergoeding betwist onder voorwendsel dat de eigendom van de handelszaak niet door het feit van de uitwinning doch enkel bij middel van de gewone rechtswegen kan worden overgedragen;

Overwegende dat de eigendomsoverdracht van een handelsfonds en de uitwinning van de handelaar-huurder uit het bewuste gebouw twee essentieel verschillende begrippen zijn; dat de uitwinning van de huurder ten verzoeken en behoefte van de verhuurder de overdracht van het handelsfonds niet impliceert; dat inderdaad de uitwinning als zelfstandige rechtshandeling, onafhankelijk van het eigendomsrecht over het handelsfonds, tot stand komt; dat de uitwinning daarom niet noodzakelijk, doch alleen gebeurlijk met het verlies of het behoud van de cliënteel en met het daaraan verbonden voordeel gepaard gaat;

Overwegende dat de vraag hier niet is te weten of de eigendomsoverdracht der onlichamelijke bestanddelen van het betwiste handelsfonds geldig geschiedde, al dan niet, doch wel of de Brouwerij Haacht, geïntimeerde, door het feit van de uitwinning en van het zich vestigen in dezelfde handelsuitbating zozeer werd begunstigd, dat de door haar aan appellanten uitgekeerde forfaitaire vergoeding in verhouding tot het behaalde voordeel kennelijk ontoereikend is;

Overwegende dat de vordering dan ook niet strekte tot betaling van een vergoeding wegens inbezitstelling van desbetreffend handelsfonds — zoals verkeerdelijk door geïntimeerde voorgesteld — doch enkel tot toekenning van een vergoeding wegens uitwinning, bij toepassing van art. 25, 9e lid van de wet op de handelshuur;

\* \* \*

Overwegende dat het evenmin steek houdt de aanspraak van appellanten op bijkomende vergoeding te bekampen op grond van de theoretische beschouwing dat zij eigendom en bezit over hun handelsfonds hebben behouden en enkel krachtens contractueel beding van het recht van bewoning, m.a.w. van het recht op localisatie van hun handel in hetzelfde gebouw, werden beroofd, van het ogenblik af dat appellanten niet in de door geïntimeerde gesuggereerde utopische hypothese verkeren van de verplaatsing der

handelszaak in de nabije buurt, in gelijkwaardige omstandigheden en met behoud van cliënteel;

\* \* \*

*C. Wat de verdraagde ingenottreding van geïntimeerde betreft :*

Overwegende dat in het geval van art. 25, 9e lid het recht op bijkomende uitwinningvergoeding ontstaat tegelijkertijd met het recht op de door art. 25, 2e gewaarborgde forfaitaire vergoeding van twee jaar huur, en wel op het ogenblik waarop de weigering tot huurhervatting onwederroepelijk vaststaat (zie o.m. Brussel, 11e kamer 1e decem. 1961 inzake Pilibossian t/ Centrale Immobilière Nationale, Annales du Notariat, maart 1963, p. 52 en v. en meer bepaald p. 56 tot 58; zie ook noot Ch. van Reepingen onder vonnis vrederechter St.-Gillis-Brussel, 31 oktober 1951, J.T., 1951, p. 586);

Overwegende dat de opeisbaarheid van deze vergoeding tot stand komt door en met het voldongen feit van de uitwinning, d.w.z. op het ogenblik dat de verhuurder vrij beschikt over het ontruimde goed en, ipso facto, het voordeel van de aldus geschapen toestand in zijn bereik heeft, of omgekeerd — wat op hetzelfde neerkomt — op het ogenblik dat de uitgewonnen huurder van het werkdadig voordeel zijner handelssituatie werd beroofd (Cass. 22 febr. 1957 Pas. I, 750, J.T. p. 588);

Overwegende dat in dit opzicht weliswaar onderscheid moet worden gemaakt tussen, enerzijds, de opeisbaarheid van de forfaitaire vergoeding, die van rechtswege verschuldigd is op grond van art. 25, 2e en waarvan de betaling mag gevorderd worden zelfs vóór het vertrek van de huurder, eenmaal dat de weigering tot huurhervatting onherroepelijk is geworden (in die zin : Senator Lohest, Parl. Bescheid, nr 36, 6 decem. 1949), en, anderzijds, de opeisbaarheid van de bijkomende vergoeding voorzien bij art. 25, 9e lid, welke slechts oordeelkundig kan worden vastgesteld met inachtneming van de wederzijdse toestand van partijen post factum;

Overwegende dat het ter zake is uitgemaakt, dat appellanten, ingevolge de hun krachtens het huurceel van 5 november 1959 en art. 3, 5e lid van de wet van 30 april 1951 betekende opzegging, sinds maart 1963 de herberg « Au Vieux Laeken » ter beschikking van geïntimeerde hebben gesteld; dat ze bij deze gelegenheid, meer bepaald op 18 maart, met goed recht de onderhavige vordering tot toekenning van de bijkomende uitwinningvergoeding hebben ingesteld;

dat inderdaad van toen af aan de mogelijkheid ontstond om de gebeurlijke wanverhouding te beoordelen tussen de reeds opgestreken forfaitaire uitwinningvergoeding en het uit de uitwinning behaalde voordeel;

Overwegende dat geïntimeerde dan ook ten onrechte argumenteert dat zij met de exploitatie van de bewuste herberg pas zes maanden na de uitwinning een aanvang heeft genomen; dat het voordeel dat de Brouwerij Haacht bij de uitwinning heeft behaald immers tot stand kwam zodra zij de uitbating in de bestaande voorwaarden kon voortzetten, dat is vanaf maart 1963, ook al heeft geïntimeerde om persoonlijke redenen, o.m. wegens haar verlangen verbeteringswerken te laten uitvoeren, deze mogelijkheid niet spoediger te baat genomen;

\* \* \*

*D. Wat de contractueel bedongen duur (3, 6, 9) betreft in verband met het recht op bijkomende uitwinningvergoeding :*

Overwegende dat geïntimeerde zich in het huurceel van 5 november 1959, bij toepassing van artikel 3 van de wet op de handelshuur, het recht heeft voorbehouden de huur bij het verstrijken van elke driejarige periode te beëindigen, mits geldig betekende vooropzeg van zes maanden;

Overwegende dat zij van dit recht gebruik heeft gemaakt bij aangetekend schrijven van 7 april 1961, ten gevolge waarvan de uitwinning van appellanten werd benaastigd en bewerktsteld;

Overwegende dat het niet opgaat a priori te beweren — zoals geïntimeerde het doet — dat de vermeende minderwaarde, waarmee de bewuste handelszaak ingevolge het onstandvastig karakter van de huur zou zijn behept, appellanten automatisch van het recht op eventuele bijkomende vergoeding beroofde;

Overwegende dat de wetgever dit recht onaangetaast heeft gewaarborgd, ook in de gevallen als dit waarover thans de betwisting loopt; dat de waarde van het handelsfonds, met inbegrip van het voordeel der cliënteel of van wat men de « dorpel » (1r pas de porte) heet, pas in functie van de in de loop van de huur verwezenlijkte inkomsten kan worden vastgesteld;

\* \* \*

*E. Wat het zelf-uitbaten van de kwestieuze handel betreft :*

Overwegende dat de beschouwingen die door appellanten worden ontwikkeld in verband met het al dan niet rechtstreeks en voor eigen rekening uitbaten van de bewuste herberg, hic et nunc voorbarig zijn en buiten het bestek van de huidige rechtspleging vallen;

Gelet op artikels 4, 37 tot en met 41 van de wet van 15 juni 1935.

*Om deze redenen,*

De Rechtbank,

Recht doende op tegenspraak in hoger beroep;

Alle andere of tegenstrijdige besluiten van de hand wijzend,

Verklaart het beroep ontvankelijk doch vooraleer verder recht te doen, stelt als deskundige aan de Heer... met opdracht partijen zo mogelijk tot een vergelijk over te halen en, bij gebreke daarvan, na kennis te hebben genomen van dit vonnis, van de dossiers van partijen en na zich met alle nodige en nuttige inlichtingen te hebben omringd in verband met het kwestieuze handelsfonds, zijnde de herberg « Au Vieux Laeken » gelegen te Brussel, Heyselstraat nr 164,

in een omstandig en gemotiveerd verslag zijn adviezen te verstrekken betreffende de waarde der onlichamelijke bestanddelen van bedoeld handelsfonds, zulks rekening houdend met de duur tijdens dewelke de uitbating door appellanten verzekerd werd, de prijs te bepalen die door een liefhebber normaal was moeten betaald worden voor de overname dezer onlichamelijke bestanddelen, alsook het gebeurlijk bedrag van de bijkomende uitwinningvergoeding, welke aan appellanten desgevallend verschuldigd is;

En om na nederlegging van dit verslag, over de zaak te worden geconcludeerd gepleit en gevonnist als naar rechte;

Kosten voorbehouden.

**BURGERLIJKE RECHTBANK TE GENT**

3e Kamer. — 13 juni 1963.

Alleenrechtsprekend rechter: M. Viaene.

O.M.: M. De Weer.

Advokaten: Mrs. Moreels, De Meester en Van Belle.

**Erfdienstbaarheden. — Beschadiging van gemene muren bij afbraak van woningen. — Het laten varen van het recht van mede-eigendom ontheft de afbrekende eigenaar niet van zijn verplichting de veroorzaakte schade te herstellen.**

*Afbraak van woningen, waardoor gemene muren (zijgevels) die tot scheiding dienen tussen gebouwen, beschadigd worden.*

*De eigenaar van de afgebroken woningen kan zich overeenkomstig art. 656 B.W. ongetwijfeld bevrijden van de verplichting om bij te dragen tot het herstellen en het wederopbouwen van de gemene muren door zijn recht van mede-eigendom te laten varen; deze afstand ontheft hem echter niet van de verplichting de door zijn schuld veroorzaakte schade te herstellen.*

Galens t/ Van den Driessche  
en Pollet cs. t/ Van den Driessche.

Gezien de stukken, o.m. het tussenvonnis van deze rechtbank en kamer verleend op 13 april 1961, en het verslag van de gerechtsdeskundige;

Overwegende dat, naar deskundig advies, de ineensloring en de deels onoordeelkundige afbraak van verweerders eigendommen schade veroorzaakten aan de woningen van de eisers;

Overwegende dat het deskundig advies gegrond voorkomt voor zover het de schade omlijnt en er de oorzaak van bepaalt, dat er dan ook geen twijfel bestaat omtrent de verplichting van de verweerder tot herstel van die schade, dat inderdaad, indien de verweerder het onbetwistbaar recht bezit om zijn woningen af te breken, hij niettemin ervoor te zorgen heeft dat zulks geschiede zonder schade voor de nabuur, dat nu de verweerder in dit opzicht alleszins te kort kwam, hij voor de gevolgen ervan aansprakelijk is;

Overwegende dat de beschadigde zijgevels van de woningen der eisers mandelige muren zijn, welke de respectieve erven van de eisers afscheiden van het erf van de verweerder;

Overwegende dat de verweerder, zich beroepend op art. 656 B.W. en met de bedoeling zich vrij te maken van de verplichting tot herstelling althans van de buitenkant van de beschadigde muren verklaart afstand te doen van zijn recht van gemeenschap;

Overwegende dat de verweerder ongetwijfeld gerechtigd is deze afstand te doen vermits:

1. de gemene muur niet aan een hem toebehorend gebouw steunt, zodat er aldus voldaan is aan het eerste van art. 656 B.W.;

2. de bepalingen van art. 663 B.W. ter zake de toepassing van art. 656 B.W. niet kunnen beletten, nu er tussen de respectieve erven van de eisers en van de verweerders zich reeds een afsluiting bevindt, namelijk de onderscheiden zijgevels der woningen van de eisers (De Page V, nr. 1248, vooral laatste alinea);

Overwegende dat diegene die afstand doet van het recht van gemeenschap alleen ervan ontslagen is nog langer bij te dragen in de kosten van herstelling van de gemene muur, dat echter deze afstand niets afdoet aan zijn verplichting om de door hem veroorzaakte

schade te herstellen (De Page V, nr. 1247, 2e R.P.D.B. V° Servitude, nr. 398) dat aldus de verweerder er wel toe gehouden is de door de deskundige beschreven schade in haar geheel te vergoeden;

Overwegende dat het duidelijk is dat de verweerder de afstandsverklaring alleen maar doet in de hoop en dus onder het voorbehoud daardoor van zijn herstelverplichting ontslagen te zijn;

Overwegende dat, nu dit voordeel hem niet kan worden toegekend het billijk is zijn afstandsverklaring als ongedaan te beschouwen, dat zulks in geen deele zijn rechten krenkt en hem overigens niet belet, indien hij desondanks toch verlangt afstand te doen, dit om het even op welk ogenblik aan de eisers te betekenen;

*Ten aanzien van het eigendom Galens:*

Overwegende dat de deskundige de kosten raamt op 9.885 F voor wat de herstellingswerken aan de buitenkant en op 2.928 F voor wat de herstellingswerken aan de binnenkant der woning betreft;

Overwegende dat de deskundige met recht ertoe besluit dat er geen minderwaarde is, dat zijn raming gegrond voorkomt onder voorbehoud van hetgeen hierna bepaald wordt;

Overwegende dat, gelet op de noodzakelijke tussenkomst van verscheidene ambachten voor de kleine herstellingen binnenshuis en de onvermijdelijk daaraan verbonden hogere kosten waarmede de deskundige blijkbaar geen rekening hield, er uit dien hoofde een vermeerdering van 25 % op 2.928 of  $2.928 + 732 \text{ F} = 3.660 \text{ F}$  moet toegekend worden, dat aldus het totaal der herstellingskosten beloopt op  $9.885 \text{ F} + 3.660 \text{ F} = 13.545 \text{ F}$ ;

Overwegende dat, gelet op de tijd verstreken sedert de deskundige raming en op de inmiddels ingetreden merklijke en algemene prijsstijging van lonen en grondstoffen er redenen toe bestaan om uit dien hoofde eveneens een vermeerdering van 25 % op 13.545 F, hetzij een vermeerdering van 3.386 F toe te kennen;

Overwegende evenwel dat de eiseres wegens haar verzuim eerder te besluiten na het deskundig onderzoek, zelf voor de helft de last van deze prijsstijging hoeft te dragen, dat de voor de herstelling toe te kennen som aldus bedraagt  $13.545 \text{ F} + 1.693 \text{ F} = 15.238 \text{ F}$ ;

Overwegende dat er voor genotstoornis billijk 1.000 F dient te worden toegekend, dat er aan de eiseres in totaal toekomt 16.238 F;

*Ten aanzien van het eigendom Pollet en cs.:*

Overwegende dat de deskundige de schade aan de buitenkant der woning raamt op 8.447 F en aan de binnenkant op 2.656 F, dat hij met recht besluit dat er noch minderwaarde noch genotsderving is, dat zijn raming gegrond voorkomt onder voorbehoud van hetgeen hierna wordt bepaald;

Overwegende dat om dezelfde redenen als degene uiteengezet betreffende het eigendom Galens, er met betrekking tot de herstellingskosten binnenshuis een vermeerdering van 25 % op 2.656 F of  $2.656 + 664 \text{ F} = 3.320 \text{ F}$  moet toegekend worden, dat aldus het totaal der herstellingskosten beloopt tot  $8.447 \text{ F} + 3.320 \text{ F} = 11.767 \text{ F}$ ;

Overwegende dat eveneens wegens de prijsstijging welke sedert de deskundige raming is ingetreden deze som dient vermeerderd te worden met 25 % hetzij met 2.942 F, dat evenwel de eisers Pollet en ctn. ter oorzake van hun verzuim eerder te besluiten na het

deskundig onderzoek, voor de helft de last van deze prijsstijging moet dragen dat de toe te kennen schadevergoeding aldus bedraagt: 11.767 F + 1.471 F = 13.238 F;

Overwegende dat het niet blijkt dat de eisers sedert het ontstaan der schade noemenswaardige uitgaven ter bestrijding van die schade deden, dat er dan ook geen vergoedende intresten dienen toegekend te worden;

*Om deze redenen:*

De Rechtbank,

Gelet op de artikelen 2, 37 en 41 der wet van 15 juni 1935;

Alle andere besluiten van de hand wijzend als niet gegrond;

Veroordeelt de verweerder om te betalen: 1. aan de eiseres Galens de som van 16.238 F; 2. aan de eisers Pollet en ctn. de som van 13.238 F, ieder van deze sommen te vermeerderen met de gerechtelijke intresten;

Verwijst de verweerder in de kosten van het geding;

Verklaart het onderhavig vonnis uitvoerbaar bij voorraad niettegenstaande elke voorziening en zonder borgstelling behalve wat de kosten betreft;

## BURGERLIJKE RECHTBANK TE TONGEREN zetelend in graad van beroep)

20 december 1963.

Voorzitter: M. L. Driessen.

Rechters: M.M. L. Meers en J. Michiels.

Advokaten: Mrs. Vos en Valkenburg.

**Rijksdienst voor de Pensioenen van Zelfstandigen. — Bijdragen: aanvang der driejarige verjaring. — Solidariteitsbijdrage: verjaring. — Onwettig karakter van art. 4 K.B. 30 okt. 1956. — Stuiting. — Verwijlsintresten.**

1. *Eigenlijke pensioenbijdragen, in geval van niet-vestiging van een pensioenfonds, verjaren met drie jaar (art. 8 wet 30 juni 1956). Indien de datum der « opvordering » volgens art. 8 gedaan, niet bekend is, neemt de verjaringstermijn aanvang op het ogenblik dat de pensioensbijdrage betaalbaar was.*
2. *De solidariteitsbijdrage verjaart met 5 jaar volgens art. 2277 B.W.*
3. *Het gewijzigd art. 4 K.B. 30 okt. 1956 (stuiting van de verjaring voorzien door aangetekend schrijven voor de solidariteitsbijdrage) is onwettig, omdat de basiswet van 30 juni 1956 aan de Koning geen macht verleend heeft de stuiting der verjaring op een buitenwettelijke manier te regelen. Een aangetekend schrijven stuit de verjaring niet.*
4. *Verwijlsintresten op de solidariteitsbijdrage (voorgeschreven door gewijzigd art. 4 K.B. 30 okt. 1956) zijn niet verschuldigd vóór de datum der dagvaarding, omdat art. 4 niet overeenstemt met de basiswet van 30 juni 1956: de wet heeft aan de Koning geen macht verleend bijkomende verplichtingen op te leggen op dit punt.*

Loix J. t/ Rijksdienst voor de Pensioenen van  
Zelfstandigen.

Gezien de stukken van het geding en in hoofdzaak de regelmatige uitgifte van het bestreden vonnis,

wedersprekelijk tussen partijen gedragen door de heer Vrederechter van het kanton Genk, op 19 september 1963; en de beroepsakte betekend bij exploit van deurwaarder Victor Petitjean te Anderlecht, in datum van 8 oktober 1963;

Gehoord partijen in hun middelen en besluiten;

Overwegende dat het beroep tijdig en in de vereiste vorm werd betekend en dat zijn ontvankelijkheid niet wordt betwist;

Overwegende dat de oorspronkelijke eis van huidige geïntimeerde ertoe strekt beroeper, oorspronkelijk verweerder, te horen veroordelen in betaling van pensioenbijdragen voor zelfstandigen, en solidariteitsbijdragen voor de jaren 1956 tot en met 1959 (kalenderjaren voor de solidariteitsbijdragen en verzekeringsjaren voor de zelfstandigen - pensioenbijdragen);

Overwegende dat partijen akkoord zijn dat de wet van 30 juni 1956 van toepassing is;

1) Overwegende dat beroeper terecht opwerpt dat, volgens artikel 8 der wet van 30 juni 1935, in geval er geen pensioenfonds gevestigd is geworden, de pensioenbijdragen verjaren met drie jaar vanaf de « vordering » die geïntimeerde aan beroeper moest sturen;

Overwegende dat beroeper terecht voorhoudt dat de « in-gebrekestelling », per aangetekend schrijven, gestuurd op 7 september 1961, niet deze vordering van artikel 8 hogervermeld kan zijn, vermits de in-gebrekestelling zelf verwijst naar een vroegere verjaring of schrijven: dat het bestaan van deze vordering niet kan betwist worden door geïntimeerde, doch wel haar datum, die nochtans volgens uitdrukkelijke wettelijke bepaling, de aanvang van de driejarige verjaring bepaalt; dat de bijdragen in principe vorderbaar zijn vanaf het verstrijken van de termijnen, tijdens dewelke de verplichting diende vervuld te worden; dat de driejarige verjaring dan ook op de datum van de betaalbaarheid der pensioenbijdragen aanvang heeft genomen, ongeacht of de schuldeiser-geïntimeerde zulks wist (analogische toepassing van Cass. 1 juli 1954, Pas. 1954, I, 952; Arresten van het Hof van Cassatie, 1954, blz. 718, inz. R.M.Z. t./ Van Daele);

Overwegende dat alle pensioenbijdragen, vervallen meer dan drie jaar vóór de aangetekende in-gebrekestelling van 7 september 1961, verjaard zijn, namelijk alle pensioenbijdragen die vervielen vóór 7 september 1958;

Overwegende dat het past geïntimeerde toe te laten te besluiten welke pensioenbijdragen verschuldigd zijn vanaf 7 september 1958, daar er thans geen elementen voorhanden zijn om deze bedragen te berekenen;

2) Overwegende dat voor de solidariteitsbijdragen, beroeper zich ten onrechte beroept op de driejarige verjaring, vermits de wet van 30 juni 1956 deze korte termijn slechts voorschreef voor de eigenlijke pensioenbijdragen, hetgeen voortspruit, onder meer, uit de bepaling van artikel 8;

Overwegende dat echter de vijfjarige verjaring, volgens artikel 2277 B.W., in subsidiaire orde, door beroeper ingeroepen, dient toegepast, vermits de wet van 30 juni 1956, geen enkele bijzondere bepaling hierover inhoudt;

dat immers de solidariteitsbijdragen bij het jaar betaalbaar is;

dat deze bijdragen voor het Solidariteitsfonds ongetwijfeld het karakter van « inkomsten » hebben die het Fonds toelaten te werken;

dat het periodisch karakter van de schuld zeker meebrengt dat zij zich ingevolge de passiviteit van de schuldeiser te hoog zou opstapelen en aldus de schuldenaar in moeilijkheden kunnen brengen;

Overwegende dat de toepassing van artikel 2277 van

het burgerlijk wetboek evenmin vereist dat de bijdragen automatisch verschuldigd zouden zijn en steeds voor eenzelfde som (Depage, VII/2, nrs. 1325 en 1325bis); dat anderzijds de wet de titel is van inning voor deze bijdragen, en deze de enige titel is;

Overwegende dat de verjaring niet kan gestuit worden door een aangetekend schrijven, bij gebreke van bepaling in de wet van 30 juni 1956, terwijl anderzijds artikel 4 K.B. 30 oktober 1956, gewijzigd door artikel 1 van het K.B. van 4 december 1957, op dit punt, wegens onwettelijkheid, niet dient toegepast, daar nergens in de wet, de Koning gemachtigd wordt op een andere wijze dan de algemeen wettelijke, de stuiting der verjaring te regelen, wat betreft de solidariteitsbijdragen;

Overwegende dat aldus de vijfjarige verjaring dient berekend te worden vanaf de datum der dagvaarding, namelijk 19 november 1962, zodat alle solidariteitsbijdragen, vervallen vóór 19 november 1957, verjaard zijn; dat echter de solidariteitsbijdrage voor het jaar 1957 betaalbaar was op 30 november 1957, zodat deze en volgende niet verjaard zijn;

Overwegende dat aldus verschuldigd blijft voor de solidariteitsbijdrage 1957-58-59: driemaal 1.200 F = 3.600 F;

3) Overwegende dat geïntimeerde eveneens ten onrechte intresten vordert vanaf haar aangetekend schrijven tot aan de dagvaarding, op de solidariteitsbijdragen, krachtens artikel 4 (gewijzigd bij K.B. van 30 oktober 1956);

Overwegende dat nergens door de wet van 30 juni 1956, aan de Koning enige bevoegdheid werd verleend om verwijsintresten te vorderen, vóór de datum der aanmaning, die hier de dagvaarding is en niet het aangetekend schrijven van 7 september 1961, zoals hoger gezegd;

4) Overwegende dat het past thans de gerechtskosten voor te behouden, gezien de heropening der debatten voor de pensioenbijdragen, de verwijsintresten en boeten die hiermede samenhangen;

Gezien artikelen 2, 30 tot 37 en 41 der wet van 15 juni 1935;

Om deze redenen:

De Rechtbank, zetelend in graad van beroep, en wijzend op tegenspraak;

Verklaart het beroep ontvankelijk en van nu af deels gegrond;

En hervormend: zegt voor recht dat de pensioenbijdragen verjaren volgens de driejarige verjaring bij gebreke aan vestiging van een pensioenfonds, volgens artikel 8 der wet van 30 juni 1956;

Verklaart de pensioenbijdragen vervallen vóór 7 september 1958, verjaard;

Verklaart de solidariteitsbijdragen vervallen vóór 30 november 1957, en namelijk deze van 1956, verjaard, volgens de vijfjarige verjaring van artikel 2277 B.W.!

Veroordeelt beroeper van nu af, aan geïntimeerde te betalen de solidariteitsbijdragen voor 1957, 1958 en 1959, in totaal: 3.600 F, samen met de gerechtelijke intresten vanaf de dagvaarding;

Zegt dat geen verwijsintresten verschuldigd zijn op de solidariteitsbijdragen;

Heropent de debatten, ten einde partijen toe te laten te besluiten over het bedrag der pensioenbijdragen, vervallen vanaf 7 september 1958, alsmede over het verschuldigd zijn en het bedrag van de erop betrekking hebbende verwijsintresten en boeten;

Stelt hiervoor datum op de zitting van vrijdag, 21 februari 1964;

Behoudt al de kosten voor, zo van eerste aanleg als in graad van beroep;

NOOT: Voor de vijfjarige verjaring der solidariteitsbijdrage, zie in zelfde zin Burg. Rb. Tongeren, 20 dec. 1963, inz. Klemczak L. t./ R.P.Z. in dit nummer, en Burg. Rb. Hasselt, 26 maart 1962, R.W. 1962-63, kol. 765.

In tegengestelde zin: Vredeg. Kontich, 15 okt. 1963, R.W. 1963-64, kol. 887 (nr. van 22 dec. 1963), dat de dertigjarige verjaring aanneemt.

## BURGERLIJKE RECHTBANK TE TONGEREN (zetelend in graad van beroep)

20 december 1963.

Voorzitter: M. L. Driessen.

Rechters: M.M. L. Meers en J. Michiels.

Advocaten: Mrs. Van Lierde en Valkenburg.

**Rijksdienst voor de Pensioenen van Zelfstandigen. — Solidariteitsbijdrage. — Verjaring. — Onwettig karakter van art. 3 K.B. 30 oktober 1956: recht op ontheffing of vermindering van de solidariteitsbijdrage. — Verwijsintresten.**

1. De solidariteitsbijdrage verjaart volgens art. 2277 B.W. met vijf jaar. Zij heeft in hoofde van de schuldeiser, Rijksdienst voor Pensioenen van Zelfstandigen, het karakter van «inkomsten».
2. Art. 3 K.B. 30 oktober 1956, dat beperkende voorwaarden stelt o.a. tijdsbepalingen, voor de aanvraag tot ontheffing of vermindering van de solidariteitsbijdrage, is onwettig omdat de basiswet van 30 juni 1956 aan de Koning geen macht verleend heeft zulks te reglementeren. Vermindering en ontheffing kunnen nog na de door het K.B. gestelde termijn aangevraagd worden, alsmede in de loop van het geding bij besluiten.
3. Verwijsintresten zijn in geen geval vóór de datum van dagvaarding op de solidariteitsbijdrage verschuldigd, indien geen voorafgaandelijke inverteofstelling (voorgeschreven door art. 4 K.B. 30 oktober 1956) heeft plaats gehad.

Klemczak Léon t./ Rijksdienst voor de Pensioenen van Zelfstandigen.

Gezien de stukken van het geding en in hoofdzaak de regelmatige uitgifte van het bestreden vonnis, widersprekelijk tussen partijen gedragen door de heer Vrederechter van het kanton Genk, op 18 september 1963, en de beroepsakte betekend bij exploit van deurwaarder Robert Lombaert te Brussel, in datum van 26 september 1963;

Gehoord partijen in hun middelen en besluiten;

Overwegende dat het beroep tijdig en in de vereiste vorm betekend werd en dat zijn ontvankelijkheid niet wordt betwist;

Overwegende dat de oorspronkelijke eis van huidige geïntimeerde, oorspronkelijke eiser, strekt tot betaling van de solidariteitsbijdragen voor zelfstandigen;

Overwegende dat partijen akkoord zijn dat de wet van 30 juni 1956 van toepassing is;

1) Overwegende dat voor de bijdrage voor het jaar 1956, beroeper de vijfjarige verjaring van artikel 2277 B.W. inroept, daar de dagvaarding dagtekent van 30 oktober 1962;

Overwegende dat bedoeld artikel 2277, als vatbaar

voor de vijfjarige verjaring verklaart «al hetgeen betaalbaar is bij het jaar of bij kortere termijnen»;

Overwegende dat, indien de rechtsleer en rechtspraak over het algemeen noch de periodiciteit, noch het vaststaan van het bedrag der bijdragen eisen voor de toepassing van dit artikel, dezès strekking nochtans is te beletten dat door het voortdurend karakter van de te betalen som, die het kenmerk van een «inkomst» (revenu) dient te dragen, dit bedrag zich te hoog zou opstapelen en aldus de schuldenaar in moeilijkheden zou brengen (Depage, VII/2, nr. 1325, blz. 117 en nr. 1325 A);

Overwegende dat het karakter van «inkomst» ongetwijfeld dient beoordeeld in hoofde van de schuldeiser, in casu de Rijksdienst; dat immers deze bijdragen, onder andere, samen met andere wettelijk bepaalde tussenkomsten, onder andere van de Staat, de «inkomsten» zijn waardoor de werking van deze Rijksdienst mogelijk werd gemaakt; dat dit hier zo kan opgevat worden, zoals de rechtsleer vóór de wet van 11 juni 1874, de bijdragen beoordeelde van de leden van gemeenschappelijke verzekeringskassen (Depage VII/2, nr. 1325, blz. 117 en voetnota 1);

Overwegende dat de solidariteitsbijdrage voor 1956, welke betaalbaar was op 30 november 1956, volgens artikel 1, K.B. van 30 oktober 1956, dus verjaard was op het ogenblik der oorspronkelijke dagvaarding, volgens de vijfjarige verjaring (Burg. Rechtb. Hasselt, 26 maart 1962, R.W. 1962-63, kol. 765);

Overwegende dat ten slotte de geïntimeerde te vergeefs opwerpt dat bij artikel 2277 B.W., er een enkele titel zou moeten zijn voor de verplichting; dat deze enige titel, waar hij bij contractuele verplichtingen de overeenkomst is, bij verplichtingen zoals de pensioenregeling, de wet is (Dekkers, Droit civil I, nr. 1669, blz. 930);

2) Overwegende dat beroeper tevens voor de solidariteitsbijdragen voor 1957 en 1959, beweert dat hij volgens artikel 19 der wet van 30 juni 1956, recht heeft op kwijtschelding en voor 1958 recht op vermindering;

Overwegende dat waar geïntimeerde opwerpt dat beroeper zich niet gedragen heeft naar de bepalingen van artikel 3 K.B. 20 oktober 1956, en onder meer niet binnen het aldaar voorgeschreven tijdperk deze ontheffing en vermindering heeft aangevraagd, en aldus van dit recht zou vervallen zijn, beroeper terecht doet opmerken dat de wet van 30 juni 1956, alleen voorschrijft dat recht op deze ontheffing en vermindering hebben, de personen die bewijzen dat zij vallen in de door de wet bepaalde voorwaarden voor wet betreft de inkomsten;

Overwegende dat beroeper verder voorhoudt dat de wet aan de Koning geen enkel recht heeft verleend, uitvoeringsmaatregelen voor te schrijven, nopens deze rechten op ontheffing en vermindering; dat geïntimeerde geenszins aangeeft op welke wettelijke bepaling het door hem aangehaalde Koninklijk Besluit van 30 oktober 1956, wat betreft artikel 3, berust;

Overwegende dat opwerping van geïntimeerde, Rijksdienst voor Pensioenen van Zelfstandigen, dan ook als zonder wettelijke grondslag dient verworpen te worden, en de gegrondheid van het recht op vrijstelling of vermindering dient onderzocht;

Overwegende dat beroeper, voor de bijdrage van 1958, vermindering vraagt en voor deze van 1957 en 1959, ontheffing, doch zich hiertoe verkeerdelijk steunt op de inkomsten van het jaar zelf; dat hij in feite zich zou dienen te steunen op het jaar dat de bijdrage voorafgaat zodat hij wegens zijn fiscale inkomsten geen

recht heeft respectievelijk op vermindering en ontheffing;

Overwegende dat waar, voor de vermindering der solidariteitsbijdrage, artikel 19, 1°, vierde lid, wet van 30 juni 1956, verwijst naar het laatst definitief aangeslagen fiscaal dienstjaar, en dat beroeper dit toegeeft; doch het ten minste betwist voor de ontheffing, waar zelfde recht wel dient aangenomen, voor de ontheffing; dat immers uit de samenvoeging van artikel 1 K.B. 30 oktober 1956, waarin gezegd wordt dat de bijdrage betaalbaar is op 30 november van het jaar waarop zij verschuldigd is, met artikel 19 van de wet, noodzakelijk dient afgeleid dat het laatst aangeslagen fiscaal dienstjaar dient in acht genomen te worden;

Overwegende nochtans dat de Rijksdienst zelf slechts gerechtigd is aanspraak te maken op bijdragen, in de mate dat de wet hem daartoe machtigt; dat artikel 19 der wet uitdrukkelijk zegt dat de onderworpenen geen of een verminderde bijdrage verschuldigd zijn in de mate dat zij het fiscaal bedrag van hun inkomsten bewijzen; dat de wet geen specifieke aanvraag eist enerzijds en zoals hoger vermeld, aan de Koning geen opdracht heeft gegeven dit bij Koninklijk Besluit te regelen;

Overwegende bijgevolg dat voor de solidariteitsbijdragen van 1957 dient rekening gehouden met de bedrijfsbelasting die de inkomsten van het jaar 1956 belast (fiskaal dienstjaar 1957); dat dit normaal dient geacht definitief aangeslagen te zijn op datum van 30 november 1957, datum van betaalbaarheid der solidariteitsbijdrage, en dit bij gebrek aan andersluidende besluiten van partijen op dit punt;

Overwegende dat aldus de bijdragen dienen berekend als volgt:

— solidariteitsbijdrage 1957 - fiscaal referentiejaar: inkomen in 1956 (fisc. dienstjaar 1957), volgens niet-betwist getuigschrift: 81.400 F, verschuldigd volgens artikel 19 der wet van 30 juni 1956,  $\frac{3}{4}$  van 1.200 F = 900 F;

— solidariteitsbijdrage 1958: volgens inkomen in 1957 (fisc. dienstjaar 1958) bedragend 22.771 F, zijnde lager dan het wettelijk minimum: niets;

— solidariteitsbijdrage 1959, volgens inkomsten in 1958: 50.000 F, zodat de helft van 1.200 F verschuldigd is: 600 F;

Totaal: 1.500 F;

3) Overwegende dat beroeper terecht betwist dat er intresten zouden verschuldigd zijn vóór de datum der dagvaarding;

Dat het inderdaad niet bewezen is dat een aangekende inverttoefstelling, zoals vereist door artikel 4 K.B. 30 oktober 1956, gezonden werd aan beroeper; dat als eerste in-verttoefstelling wordt voorgelegd de dagvaarding die huidig geding inleidde;

dat bijgevolg alleen gerechtelijke intresten vanaf de dagvaarding verschuldigd zijn;

4) Overwegende dat echter, wat de gerechtskosten betreft, dient vermeld dat beroeper slechts na de inleidende dagvaarding, de bewijzen bijgebracht heeft van zijn recht op ontheffing of vermindering der bijdrage, zodat de volledige gerechtskosten in eerste aanleg dienen ten laste te blijven van beroeper;

Gezien de artikelen 2, 30 tot 37 en 40 der wet van 15 juni 1935;

De Rechtbank, zetelend in graad van beroep, en wijzend op tegenspraak:

Verklaart het beroep ontvankelijk en gegrond;

En hervormende:

Zegt voor recht dat de solidariteitsbijdrage voor 1956 verjaard is, volgens de vijfjarige verjaring van art. 2277 van het Burgerlijk Wetboek;

Zegt dat beroeper voor het jaar 1958 geen solidariteitsbijdrage verschuldigd is;

Veroordeelt beroeper aan geïntimeerde te betalen, voor solidariteitsbijdragen voor 1958 en 1959, in totaal: 1.500 F, samen met de gerechtelijke intresten, vanaf de dagvaarding, zijnde 30 oktober 1962;

Legt de gerechtskosten van eerste aanleg ten laste van beroeper, en deze in graad van beroep, ten laste van geïntimeerde;

NOOT: Voor de vijfjarige verjaring der solidariteitsbijdrage, zie in zelfde zin Burg. Rb. Tongeren, 20 dec. 1963, inzake Loix J. t./ R.P.Z., in dit nummer met noot. Eveneens voor verwijlsintresten (art. 4 K.B. 30 oktober 1956).

## RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE OOSTENDE

2e Kamer. — 10 december 1963.

Alleenzetelend rechter: M. W. Deswaef.

Referendaris: M. W. Six.

Advokaten: Mrs. W. Degrave, Blanckaert en Schuyesmans.

**Wisselbrief. — Hoofdzakelijk element. — Nietigheid van de « blanco » wissel of wissel aan drager, op het ogenblik waarop betaling wordt gevraagd.**

*De wetgever, zowel deze van de wet van 20 mei 1872 als deze van de wet van 10 augustus 1953, heeft niet aanvaard dat een wissel op het ogenblik waarop betaling wordt gevorderd, in blanco of aan drager zou zijn; het enig verschil welke de wet van 10 augustus 1953 daarover heeft aangebracht is, dat nu de wissel niet uitsluitend aan order moet worden gemaakt, doch ook de naam mag vermelden van degene aan wie moet worden betaald.*

Den Blijden t./ Guillemin en Mr. Schuyesmans q.q.

Gezien de geboekte dagvaarding betekend op 24 augustus 1963 door het ambt van deurwaarder E. Galey te Oostende, en op 29 augustus 1963 door het ambt van deurwaarder D'Hulst Em. te Kortrijk;

Gehoord partijen in hun middelen en besluiten;

Gezien de besluiten van eiser en de nota's van verweerders;

Overwegende dat de vraag als voorwerp heeft:

Tegenover eerste gedaagde: te horen zeggen voor recht dat een wissel van 110.000 F, getrokken door de p.v.b.a. Immofinance, op 15 juli 1963, met vervaldag op 15 september 1963 en aanvaard door eiser, nietig is;

Tegenover tweede gedaagde q.q.: te horen ontbonden verklaren de aannemingsovereenkomst afgesloten betrekkelijk het bouwen van een bungalow, en zich te horen aanvaarden in het gewoon passief van de faling Immofinance voor een bedrag van 150.000 F;

Overwegende dat eerste verweerder besluit tot de ongegrondheid van de tegen hem ingeleide vordering en bij tegeneis betaling vraagt van de wissel, waarvan eiser de nietigheid vordert; hij vraagt dienvolgens betaling van 110.000 F, meer de moratoire intresten tegen 5,50 %, sedert 15 september 1963;

Overwegende dat tweede verweerder q.q. zich inmiddels akkoord heeft verklaard met de ontbinding van de aannemingsovereenkomst en met de aanvaarding

van een schuldvordering van 150.000 F in het chirograaf passief der faling;

Aldus is de vordering tegenover de curator zonder voorwerp geworden;

Overwegende dat de wissel, wiens geldigheid het voorwerp van de betwisting uitmaakt, op 15 juli 1963, door de p.v.b.a. Immofinance werd getrokken op eiser, die accepteerde; deze wissel werd op niet nader aangeduide datum op de heer Guillemin geëndosseerd;

De titel laat in blanco aan het order van wie de betaling moet geschieden;

Overwegende dat eiser precies daarom de nietigheid van de wissel inroept, terwijl de eerste verweerder, tevens wedereiser, van oordeel is dat het niet-invullen van de orderclausule niet de nietigheid van de wissel als gevolg heeft, en de wissel in dit geval betaalbaar is aan de trekker, terwijl de overdracht zou geschied zijn bij een regelmatig endorsement;

Overwegende dat artikel 1-6° van de gecoördineerde wetten op de wisselbrieven en orderbriefjes bepaalt dat de wisselbrief behelst « de naam van degene aan wie of aan wiens order de betaling moet worden gedaan » en artikel 2 stipuleert dat de titel waarin o.m. de vermelding voorzien in artikel 1-6° ontbreekt, niet geldig is als wisselbrief;

Overwegende dat deze wettekst geheel duidelijk is en het niet behoort aan de rechter enige ontbrekende essentiële vermelding door interpretatie aan te vullen;

Overwegende dat de wetgever, zowel deze van de wet van 20 mei 1872 als deze van de wet van 10 augustus 1953, niet heeft aanvaard dat een wissel op het ogenblik waarop betaling wordt gevraagd, in blanco of aan drager zou zijn; het enig verschil welke de wet van 10 augustus 1953 daarover heeft aangebracht is, dat nu de wissel niet uitsluitend aan order moet worden opgemaakt, doch ook de naam mag vermelden van degene aan wie moet worden betaald;

Overwegende dat bewuste « wissel » als dusdanig nietig is bij gebrek aan één der essentiële wettelijke vermeldingen;

Cfr. Fredericq en Debacker, t. X, nrs. 28 en 30; Les Nouvelles, Dr. comm., t. II, nrs. 106 en 117; Van Ryn, Dr. comm., t. II, nr. 1467; R.P.D.B., V° Traité, nr. 24; Heenen, Rev. crit. j.b., 1962, p. 490; Fredericq, Handboek van Belgisch Handelsrecht, 1962, t. II, nr. 274 (blz. 251); Rb. Koophandel, Brussel, 22-3-1932; J.C.B., 1932, p. 49; idem 26 oktober 1957, J.C.B., 1957, p. 335; Rb. Koophandel Oostende, 14-2-1961, in zake West Flandria t./ David;

Overwegende dat eerste verweerder zich te vergeefs beroept op de tekst van art. 11, al. 1, van de eenvormige wet op de wissel; deze bepaling voorziet dat de wissel, die niet uitdrukkelijk aan order luidt, door endorsement kan worden overgedragen; dit wil klaarblijkelijk zeggen dat een wissel waarvan de vermeldingen kunnen twijfel opwekken of hij aan order is of niet, moet aangezien worden als zijnde aan order; (cfr. Les Nouvelles, Fontaine, nr. 145);

Overwegende dat bewust stuk wel eventueel als een titel van een andere aard kan gelden, doch gezien de eis en de tegeneis uitsluitend gesteund zijn op een wisselverbintenis, bestaat er geen aanleiding tot nader onderzoek dienaangaande;

*Om deze redenen:*

De Rechtbank, vonnissende op tegenspraak, na toepassing van art. 2 uit de taalwet van 15 juni 1935; alle meerdere middelen en besluiten van de partijen als ongegrond verwerpende;

Verklaart nietig de wissel van 110.000 F op 15 juli 1963 door de p.v.b.a. Immofinance getrokken op eiser;

Verklaart dienvolgens de tegeneis van eerste verweerder, strekkende tot betaling van deze wissel, ongegrond;

Verklaart de eis ingeleid tegen de tweede verweerder q.g. zonder voorwerp;

Veroordeelt eerste verweerder tot de kosten begroot op 1.742 F;

Geeft de eiser akte dat hij de vordering schat op meer dan 25.000 F in ieder harer delen en tegenover elke verweerder;

Verklaart het vonnis uitvoerbaar bij voorraad niet-  
tegenstaande hoger beroep en zonder borg.

## VREDEGERECHT TE OVERIJSE

3 januari 1964.

Rechter: M. Van Cauter.

1. **Schade en schadeloosstelling.** — Beschadiging van een woning veroorzaakt door het doorbreken van de geluidsmuur door een militair vliegtuig.
2. **Bevoegdheid van de vrederechter.** — De bij de wet op militaire opeisingen toegekende bijzondere bevoegdheid geldt niet wanneer het bestaan van de opeising betwist is.

1. *Beschadiging van een woning als gevolg van het doorbreken van de geluidsmuur door een Belgisch of geallieerd militair vliegtuig — Aansprakelijkheid van de staat.*
2. *De bij artikel 16 van de wet van 12 mei 1937 op de militaire opeisingen aan de vrederechter toegekende bevoegdheid betreft alleen de geschillen die het bedrag van de opeisingen tot voorwerp hebben. Wanneer het bestaan van de opeising zelf betwist is, zijn de gewone regels van de bevoegdheid toepasselijk.*

Vanderlinden t./ Belgische Staat  
(Minister van Landsverdediging).

Overwegende dat de vordering van aanlegger ertoe strekt, op grond van de wet van 12 mei 1927 op de militaire opeisingen, verweerder te horen veroordelen tot betaling van een bedrag, groot 3.900 frank, als vergoeding van de schade die aan het woonhuis van aanlegger te Hoeilaart, Engelselaan, 11, zou zijn veroorzaakt geworden ingevolge het doorboren van de geluidsmuur door een vliegtuig van de Belgische luchtmacht op 20 maart 1963 om 16 uur 30;

### Over de feiten:

Overwegende dat uit het politieverslag van de heer Politiecommissaris van Hoeilaart dd. 21 maart 1963 en uit de brief van dezelfde Politieofficier dd. 14 november 1963 op voldoende wijze blijkt dat boven het grondgebied van genoemde gemeente op 20 maart 1963 om 16 uur 30 de zware slag van het doorboren van de geluidsmuur door een vliegtuig werd waargenomen en dat onmiddellijk daarna het motorgeronk van een vliegtuig werd gehoord;

Overwegende dat door aanlegger, onmiddellijk na bedoelde slag, en door de reeds vernoemde Politieofficier, 's anderendaags om 11 uur, werd vastgesteld dat een gedeelte van de welfselbepleistering van de zitkamer in het woonhuis van aanlegger was afge-

vallen en dat de elektrische luchter daardoor eveneens werd beschadigd; dat het gebouw in kwestie een alleenstaand huis is met één verdieping, dat sterk gebouwd en goed onderhouden blijkt te zijn en waarvan de overige bepleisteringen goed blijken vast te houden aan de betonnen welfsels;

### Over de bevoegdheid:

Overwegende dat verweerder aanvoert dat Wij onbevoegd zouden zijn om van onderhavig geschil kennis te nemen onder voorwendsel dat ter zake niet alléén het door aanlegger gevorderde schadebedrag maar tevens en op de eerste plaats het recht op vergoeding zelf van de door aanlegger ondergane schade in betwisting is; dat verweerder tot staving van de door hem ingeroepen exceptie van onbevoegdheid rechtspraak inroept en meer bepaald een arrest van het Hof van Verbreking, eerste kamer, dd. 9 maart 1951;

Overwegende dat bedoeld arrest evenals een ander arrest van hetzelfde Hof d.d. 9 januari 1957 echter duidelijk aantonen dat, indien artikel 16 van de wet van 12 mei 1927 op de militaire opeisingen een bijzondere bevoegdheid toekent aan de Vrederechter alléén in zover het principe van de opeising zelf niet betwist wordt, de algemene regelen van de bevoegdheid opnieuw moeten worden toegepast wanneer het bestaan van de opeising wel in betwisting komt;

Overwegende dat Wij krachtens onze algemene bevoegdheid van onderhavig geschil kennis mogen nemen vermits het ter zake gevorderde bedrag, groot 3.900 frank, de perken van deze normale bevoegdheid niet overschrijdt;

Overwegende dat de door verweerder ingeroepen exceptie van onbevoegdheid dienvolgens ongegrond is;

### Over de verantwoordelijkheid:

Overwegende dat verweerder te recht laat opmerken dat hij alléén dān verantwoordelijk kan worden gesteld wanneer bewezen wordt vooreerst dat de schade waarvoor vergoeding gevorderd wordt, veroorzaakt werd door een knal die gepaard gaat met het doorboren van de geluidsmuur door een vliegtuig, en daarenboven dat deze knal veroorzaakt werd door een Belgisch militair vliegtuig;

Overwegende dat verweerder noch in besluiten noch in pleidooi ernstig betwist dat het afvallen van de welfselbepleistering veroorzaakt werd door bedoelde knal en de daaruitvolgende trillingen; dat de juistheid van de beweringen van aanlegger op dit stuk trouwens wordt gestaafd door de omstandigheid dat de bepleistering is losgekomen juist in het midden van het welfsel, daar waar nergens anders in de bepleistering enige scheur kon worden waargenomen;

Overwegende dat verweerder in besluiten vruchteloos argumenteert dat, volgens het door zijn diensten ingesteld onderzoek, geen enkel Belgisch of geallieerd militair vliegtuig in de streek van Hoeilaart op 20 maart 1963 om 16 uur 30 de geluidsmuur zou hebben doorboord en dat een burgerlijk vliegtuig ter zake zou kunnen betrokken zijn;

Overwegende dat verweerder in pleidooi immers heeft toegegeven dat vooralsnog hier te lande geen burgerlijke vliegtuigen voorhanden zijn die de geluidsmuur kunnen doorbreken en dat het aan de militaire vliegtuigen reglementair verboden is de geluidsmuur te doorbreken tenzij boven de zee en boven welbepaalde zones in dewelke de gemeente Hoeilaart niet ligt;

Dat hieruit volgt dat het onderzoek van verweerders

diensten met betrekking tot het doorboren van de geluidsmuur door een Belgisch of geallieerd militair vliegtuig niet afdoende is, vermits de vliegtuigpilot die spijs het hem opgelegd verbod toch de geluidsmuur verbreekt buiten de hem bekende zones, zich er wel zal voor wachten zijn krachttoer aan zijn oversten bekend te maken;

Overwegende dat, waar verweerder anderzijds erkent dat geen enkel geallieerd trans- of supersonisch vliegtuig op voornoemde dag en uur het Belgisch grondgebied heeft overvlogen en waar het vaststaat dat geen burgerlijk vliegtuig hier te lande bij machte is de geluidsmuur te doorbreken, terwijl het nochtans bevesten is dat op gezegde dag en uur te Hoeilaart de knal van het doorboren van de geluidsmuur door een vliegtuig werd waargenomen, moet worden aanvaard dat een Belgisch militair vliegtuig deze krachttoer heeft uitgehaald;

Overwegende dat de verantwoordelijkheid van verweerder dienvolgens moet weerhouden worden;

*Over de schade :*

Overwegende dat de door aanlegger ondergane schade slechts bewezen is ten belope van 1.180 frank, bedrag dat door verweerder trouwens wordt erkend;

*Om deze redenen,*

In eerste aanleg en na tegenspraak beslissende, Verklaren Ons bevoegd om kennis te nemen van onderhavig geding;

Verklaren de vordering ontvankelijk en gegrond in hieronder aangeduide mate;

Veroordelen verweerder om aan aanlegger te betalen als schadevergoeding een bedrag van duizend honderd tachtig frank (1.180 F), meer de wettelijke en gerechtelijke intresten;

Veroordelen verweerder tot de proceskosten.

## VREDEGERECHT TE BERINGEN

22 februari 1963.

Rechter : M. F. Vranken.  
Advokaat : Mr. Geyskens.

**Kinderbijslag voor zelfstandigen. — Berekening van de bijdragen. — Beroepsbezigheden uitgeoefend in gedeelte van gebouw.**

*De bijdragen verschuldigd ingevolge de artikelen 144 en volgende van het K.B. van 22 december 1938 op de kinderbijslagen voor zelfstandigen moeten slechts worden berekend op het gedeelte van het onroerend goed, dat het aangesloten lid werkelijk betreft om het beroep uit te oefenen en er te wonen.*

*Er bestaat noch een wettelijk noch een ander vermoeden ingevolge hetwelk uit de staat van ongehuwde van het aangesloten lid mag worden afgeleid, dat het noodzakelijk een gemeenschappelijk gezin vormt met de moeder die in hetzelfde gebouw woont, vooral niet wanneer de woning van de moeder een afzonderlijke ingang heeft met een afzonderlijk huisnummer en wanneer zij door een gang van het gedeelte betrokken door het lid is gescheiden.*

*Zelfs indien de belanghebbende de moeder dagelijks bezoekt en er zekere maaltijden gebruikt of*

*omgekeerd, volgt hieruit nog niet dat deze het gans gebouw voor beroepsbezigheden betreft en bewoont.*

R.K.Z. t/ Loos.

Gelet op de artikelen 2, 3, 4, 30, 34, 37 en 41 van de wet van 15 juni 1935;

Gelet op de inleidende dagvaarding van deurwaarder John Smeets te Beringen, d.d. zeventien december 1962, en op de beweegredenen daarin aangehaald;

Gehoord de partijen in hun middelen en gezegden;

Overwegende dat de verweerder de gegrondheid van de eis ontkent;

Overwegende dat zij o.m. doet gelden, dat de bijdragen, waarvan betaling geëist wordt, berekend geworden zijn op het kadastrale inkomen van 1.550 F, zijnde dit van 2 plaatsen voorkant en 2 plaatsen achterkant op het gelijkvloers, één kamer voorkant op de verdieping en 1 kelder, terwijl zij vroeger berekend werden op een kadastraal inkomen van 900 F en terwijl in feite de verweerder een afzonderlijke woning betreft en slechts de beschikking heeft over de plaats als haar kapperssalon en keuken en een slaapkamer;

Overwegende dat de verweerder daarenboven twee getuigschriften overlegt van de veldwachter van de gemeente Beverlo, waarin wordt bevestigd dat zij voor haar salon een afzonderlijke ingang heeft, gelegen te Beverlo, Markt 49, dat de ingang van het huis der moeder het huisnummer 50 draagt, dat op de telformulieren van de volkstelling de verweerder en haar moeder een afzonderlijk gezin vormen, en dat de door haar betrokken woon- en winkelplaats volledig van het overige van het gebouw gescheiden is;

Overwegende dat de Rijksdienst voor kinderbijslag voor zelfstandigen in zijn hoedanigheid van aanlegger, ertoe gehouden is de gegrondheid van de eis, die van tegenzijde betwist wordt, te bewijzen;

Overwegende dat de door de Rijksdienst overgelegde controleverslagen, waarin gezegd wordt dat Loos al de plaatsen op het gelijkvloers gemeenschappelijk betreft met andere leden van het gezin en een slaapkamer op de eerste verdieping, niet bewijzen dat zijn aanspraken op verhoging van de bijdragen over de jaren 1957 tot en met 1959 gerechtvaardigd zijn;

Overwegende dat inderdaad luidens artikel 144 en volgende van het K.B. van 22 december 1938 de bijdragen slechts dienen berekend te worden op het gedeelte van het onroerend goed, dat het aangesloten lid werkelijk betreft om het beroep uit te oefenen en om te wonen;

Dat er geen enkele reden is om als woning te beschouwen de vertrekken, die betrokken worden door andere leden van de familie van de bijdrageplichtige, vooral niet wanneer deze laatste ongehuwd is en er dus geen sprake is van bij haar wonende echtgenoot of kinderen;

Overwegende dat de Rijksdienst ten onrechte uit de ongehuwde staat van de verweerder meent te mogen afleiden, dat zij noodzakelijk een gemeenschappelijk gezin moet vormen met haar moeder, zuster en broeder en dat logischerwijze niet kan aangenomen worden dat zij geen toegang tot de andere vertrekken van het huis zou hebben;

dat de Rijksdienst vooreerst vergeet:

1) dat in de artikelen 141 en 144 zelf de mogelijkheid onder ogen wordt genomen dat zelfstandige arbeiders slechts een gedeelte van een gebouw voor beroepsdoeleinden en als woning gebruiken;

2) dat het er niet om gaat te weten of de verweerder

ster al dan niet toegang heeft tot de woning van haar moeder en waar of met wie zij haar maaltijden gebruikt, vermits er in artikel 141 van het K.B. van 22 december 1938, gewijzigd door dit van 9 januari 1951, slechts sprake is van betaling ener bijdrage naar verhouding van het kadastraal inkomen van het gedeelte dat zij werkelijk betreft;

dat er vervolgens geen enkel vermoeden, noch wetelijk noch ander bestaat om te doen aannemen dat een ongehuwde, al woont en werkt zij ook naast de woning van haar moeder, noodzakelijk moet beschouwd worden, als betreffende het ganse gebouw, bijzonder wanneer de woning van de moeder een afzonderlijke ingang heeft met een afzonderlijk huisnummer en wanneer deze door een gang van het gedeelte betrokken door de dochter gescheiden is;

dat zelfs indien het zou bewezen zijn dat de dochter haar moeder dagelijks bezoekt of bij haar zekere maaltijden gebruikt, en omgekeerd, hetgeen voorzeker hun strikt recht is, dit geenszins aantoon dat de dochter werkelijk het ganse gebouw voor haar beroepsbezigheden betreft en bewoont;

dat evenmin de omstandigheid dat de naakte eigenom van het gebouw in onverdeeldheid toebehoort aan de verweerster met haar broer en haar zuster, toelaat te veronderstellen dat zij dienvolgens al de plaatsen van het huis zou gebruiken;

dat integendeel hieruit alleen zou kunnen afgeleid worden dat zij het genot van het gebouw niet heeft en dus ook niet het recht om dit te gebruiken;

Overwegende dat daarenboven dient te worden opgemerkt:

a) dat de inhoud van de bovengenoemde controleverslagen wordt tegengesproken niet alleen door de

vaststellingen ter plaatse gedaan door de veldwachter, doch zelfs ook door een brief, die op 27 mei 1960 aan de verweerster door de dienstleider van het bijkantoor Hasselt van de Onderlinge Hulpkas voor Kinderbijslagen werd gezonden;

dat in deze brief ter kennis werd gebracht van de verweerster dat «ingevolge een ingestelde controle op 15.4.1960» de bijdragen geregulariseerd en teruggebracht werden op 175 F per half jaar, hetgeen erop wijst dat de beweringen van de verweerster voorzeker niet van alle grond ontbloot zijn;

b) dat de controleverslagen in het onderhavige geval niet als bewijsmiddel kunnen weerhouden worden;

dat deze verslagen betrekking hebben op vaststellingen gedaan in de loop van de jaren 1960 en 1961, en dus niet gedurende de jaren waarvoor de bijdragen gevorderd worden;

dat alleen het verslag betreffende de vaststellingen van 21 december 1959 in aanmerking zou kunnen genomen worden, maar dat het geenszins bewijst dat de verweerster op dat tijdstip het ganse gebouw betrokken heeft;

dat integendeel uit dit stuk blijkt dat zij reeds toen uitdrukkelijk heeft verklaard, dat zij de plaatsen links van de gang niet gebruikte, zelfs niet gemeenschappelijk met andere personen van haar familie;

Overwegende dat het bewijs niet geleverd is dat de verweerster de geëiste sommen verschuldigd is;

*Om deze redenen,*

Op tegenspraak beslissend:

Verklaren de eis niet gegrond;

Veroordelen de Rijksdienst voor kinderbijslag voor zelfstandigen tot de kosten van het geding;

## INGEZONDEN BIJDRAGE

### Beschouwingen over de hervorming van de controle op de openbare financiën

De Europese integratie en het verlies van Congo nopen ons de structuren van ons land te toetsen aan de veranderde omstandigheden. Veel moet opnieuw doordacht en wat wij aan creatieve kracht bezitten aangewend worden om de inrichting van het lieve vaderland te verbeteren. Hiertoe zal heel wat moed en geestdrift moeten worden opgebracht, want hervormen betekent dat aan sommige heilige huisjes zal moeten geraakt worden.

De hervorming is vooral een kwestie van sociaal-ethische aard. Zonder de goede en bewuste wil om iets te doen voor onze gemeenschap, komt van de ganse hervorming niets terecht. Dit probleem zullen wij hier echter niet behandelen; wij stippen het enkel aan om er te kunnen op wijzen dat wij van loutere tekstwijzigingen weinig verwachten.

De krachtige hervormingswind die over onze staatsinstellingen waait heeft thans ook het Rekenhof beïnvloed. Deze eerbiedwaardige instelling, die lang in stilte haar noest werk heeft geleverd, staat thans volop in de belangstelling. Voorstellen tot hervorming werden neergelegd in de Kamer (stukken nrs. 381/1 en 494/1). Het belang van het Rekenhof kan moeilijk worden overschat; de gezondheid van de staatgemeenschap is rechtstreeks functie van de efficiency van dit

controlelichaam, de oudste instelling van het land. Het is dan ook slechts met grote schroomvalligheid en na zorgvuldige raadpleging van het Hof dat aan zijn organieke wet zou mogen worden geraakt, temeer daar de leden van het Hof door de Kamer van Volksvertegenwoordigers worden gekozen en het volle vertrouwen van de Kamer genieten.

Daar de werking van het Hof weinig gekend en dikwijls miskend is, weze het ons toegestaan deze in enkele woorden — en voorzeker onvolledig — te schetsen. Het Hof is belast na te gaan of de door de wetgever en de provincieraden gestemde kredieten hun bestemming krijgen en of de belastingen behoorlijk worden geïnd. Aldus houdt het toezicht over de ganse activiteit van staat en provincie waarmee inkomsten of uitgaven gepaard gaan. Dit toezicht slaat niet op de opportuniteit maar blijft beperkt tot de wettelijkheid. Om zich enigszins een beeld te vormen van de ingewikkeldheid van deze zending bedenke men dat hierbij de ganse burgerlijke en publieke wetgeving om het hoekje komt kijken. Geen enkele rechtbank in het land doet uitspraak over zaken met zulke grote financiële weerslag als dit Hof. Het Rekenhof neemt dan ook terecht hiërarchisch plaats naast het Hof van Cassatie en de Raad van State.

Het Rekenhof wordt in zijn taak bijgestaan door een korps elite-ambtenaren. Degenen die de instelling van nabij kennen, weten dat het Hof bij de aanwerving van zijn personeel steeds nauwgezet waakt op de kwaliteit van de kandidaten. Uit het groot aantal gegadigden heeft het Hof steeds die krachten kunnen selecteren die om allerlei redenen van de universiteit werden weggehouden, maar in de instellingen voor hoger onderwijs zeker een goede kans zouden gemaakt hebben. Bij steeds verder doorgedreven democratisering van het hoger onderwijs zal het die mogelijkheid natuurlijk ontvallen, zodat het ten slotte zal genoodzaakt worden ook universitair gevormden aan te werven. Hieraan zal niet te ontkomen zijn. Het Hof heeft er tot hiertoe de voorkeur aan gegeven haar personeel zelf te vormen omdat het terecht van oordeel schijnt te zijn dat de universiteit geen onmiddellijk voor haar diensten bruikbare krachten kan leveren. Het verlenen van speciale voordelen aan universitair afgestudeerden zou onder die omstandigheden conflicten oproepen met het ander personeel. Er moet nochtans naar een middel worden gezocht om hieraan te verhelpen en de fakulteiten te betrekken bij de vorming van personeel van de diensten van het Hof. Hierbij zal moeten gezorgd worden dat de onder de universiteiten aangeworven nieuwe ambtenaren met de nodige good will worden opgenomen in de directies en dat de oudere ambtenaren bereid zijn hen in te wijden. Wanneer zulks kon bereikt worden dan bestaat er kans dat deze nieuwkomers van grote waarde worden voor het Hof.

De eminente plaats welke het Rekenhof in ons staatsbestel bekleedt komt ook tot uiting in het feit dat zijn leden rechtstreeks worden gekozen door de Kamer van Volksvertegenwoordigers. Deze heeft steeds grote aandacht besteed aan deze benoemingen en nooit aanvaard dat haar keuze aan beperkingen zou worden onderworpen. De Kamer heeft steeds alleen de verantwoordelijkheid willen dragen voor de morele en intellectuele standing van diegenen die deeltitelen van het Hof. Zij is hierbij steeds met de grootste omzichtigheid te werk gegaan. Nochtans zou hier een verbetering van louter vormelijke aard dienen ingevoerd, zonder dat aan de prerogatieven van de Kamer wordt geraakt. Zoals bij de benoemingen in de magistratuur zou een dossier over elke kandidaat dienen aangelegd en het advies ingewonnen van hen die aan het hoofd staan van de instellingen waar de kandidaat heeft gewerkt en van het Hof zelf. Bewuste dossiers zouden dan worden medegedeeld en behandeld in de Conferentie van Voorzitters van de Kamer van Volksvertegenwoordigers, waarvan de fractieleiders lid zijn. Op die wijze zouden deze laatsten in staat zijn hun fractie op objectieve wijze in te lichten over de waarde van de kandidaten en zouden de leden van de Kamer met nog meer kennis van zaken hun verantwoordelijkheid kunnen opnemen.

Wij hebben dit aspekt van de hervorming, die geen enkele tekstwijziging vergt, vooraf behandeld omdat wij menen dat hiermee de ganse hervorming staat of valt. Een ander facet van het probleem is de organische samenwerking tussen het Parlement en het Rekenhof. Dit laatste beschikt door zijn dagelijkse controle over een schat van ervaring en dokumentatie. Bovendien brengt de taakverdeling in de burelen mee dat het Hof in iedere tak over specialisten beschikt, die nergens elders kunnen gevormd worden dan in het Rekenhof. Kan het Parlement beroep doen op deze deskundigen?

Voorzeker. Het reglement van de Kamer bepaalt immers in zijn artikel 21.1: «Naar aanleiding van het

onderzoek van een wetsontwerp of een voorstel, kan een commissie het advies inwinnen van personen of organismen die niet tot het Parlement behoren, hun om documentaire inlichtingen vragen, hun medewerking aanvaarden of er om verzoeken.

Deze tussenkomst moet betrekking hebben op het onderwerp dat aanhangig is bij de commissie. Ze mag alleen een raadgevend karakter hebben.

Ze wordt alleen toegelaten indien de commissie krachtens een beslissing goedgekeurd door de volgestrekte meerderheid van haar leden, van oordeel is dat ze opheldering zou kunnen brengen in haar beaardslagingen ».

Zonder tekstwijzigingen en vooral zonder bijkomende uitgaven, enkel door het gebruik van bestaande instrumenten kan het Parlement over uitstekende medewerkers beschikken. Bij de komende grondwets-hervorming kan dan de taak van het Rekenhof opnieuw afgemeten en eventueel nog verder uitgebreid worden. Ondertussen kan de uitwerking van voormelde suggestie onzes inziens ruimschoots volstaan, want het essentiële zou verwezenlijkt zijn.

Thans reeds doet het Rekenhof regelmatig mededelingen aan het Parlement. Het hangt echter van het initiatief van elk lid van het Parlement afzonderlijk af of aan die opmerkingen gevolg wordt gegeven. Onzes inziens zou in de schoot van de Kamer een commissie van de rekeningen dienen opgericht. De leden van deze commissie zouden niet te talrijk moeten zijn. Deze commissie zou een midden vormen waarvoor de belangrijkste geschilpunten gediscussieerd zouden worden tussen een lid van het Hof en de betrokken minister. Wij menen dat zo'n rechtstreekse bespreking in aanwezigheid van parlementsleden in de meeste gevallen zou volstaan om een oplossing te geven aan de geschillen. Wordt de oplossing niet gevonden dan kan eventueel de zaak op grond van een verslag van de commissie voor de Kamer worden gebracht en met de stemming van een motie afgesloten worden. Thans slepen vele geschillen aan en heeft de Regering ten slotte steeds het laatste woord.

De instelling van bewuste commissie zou nog andere heilzame gevolgen hebben. Zij zou door haar leden het Parlement nader betrekken bij de controle over het financieel beleid van de Regering. Zij zou oriënterend werken voor het Rekenhof en een spoorslag zijn voor zijn waakzaamheid. Ook deze hervorming is gemakkelijk te verwezenlijken en kost niets.

Dit zijn enkele suggesties die wij onder de aandacht van de geachte lezer wilden brengen. Zij zijn alle gemakkelijk te verwezenlijken en zonder bijkomende uitgaven. Zij komen tegemoet aan de voornaamste doelstellingen van de hogervermelde wetsvoorstellen. Hun verwezenlijking zou volstaan in afwachting van de uitbreiding van de taak van het Rekenhof na de grondwets-hervorming. Zij zouden deze laatste op voortreffelijke wijze inluiden.

A.C. DOUDELET,  
dr. jur., drs. phil.

VLAAMSE JURISTEN,

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

## MEDEDELINGEN

### Internationale Unie der Advocaten

**Congres te Bonn  
31 maart - 4 april**

De laatste vergaderingen van het bureau van de Internationale Unie der Advocaten werden gehouden in oktober te Londen en in januari te Zurich.

Buiten de lopende administratieve vraagstukken was de bijzonderste zorg der leden van het bureau de voorbereiding van het aanstaande congres.

Wij achten het van belang aan onze lezers mede te delen dat dit congres dit jaar zal plaats hebben te Bonn op een datum die enigszins ongewoon is voor de Internationale Unie der Advocaten en die tevens zeer aanstaande is, namelijk van 31 maart tot 4 april.

De thema's die behandeld zullen worden zijn de volgende:

1. In de eerste plaats: «De advocaat en het leven der vennootschappen».

a) de rol van de advocaat bij de stichting der vennootschappen (algemeen verslaggever: Mr. de Leyva y Andia, Spanje);

b) de rol der advocaten in het beheer der vennootschappen (algemeen verslaggever: Mr. Rowedder, Duitsland).

c) de rol van de advocaat bij het faillissement en de vereffening der vennootschappen (algemeen verslaggever: Mr. Lanza, Italië).

d) de advocaat als raadsman van de onderneming (algemeen verslaggever: Mr. Guyet, Zwitserland).

2. Daarna een meer bijzonder juridisch thema: «De bescherming der minderheden in de handelsvennootschappen» (algemeen verslaggever: Mr. Perdigo, Portugal).

3. Eindelijk, een meer algemeen thema: Hoofdzakelijke beginselen van het beroep van advocaat in de wereld (algemeen verslaggever: Mr. Chaplet, Frankrijk).

Deze verschillende thema's zullen behandeld worden in werkcommissies, waarbij de meeste algemene verslaggevers zullen geholpen worden door bijgevoegde verslaggevers en door nationale verslaggevers.

Verder zullen tijdens de administratieve samenkomst, voordrachten gehouden worden aangaande een nieuw ontwerp, dat eventueel het centraal thema zou kunnen worden van het volgende congres te Arnhem in 1965; dit thema luidt: «De bescherming van de private rechten in het gemeenschapsrecht». De sprekers zullen zijn: Prof. Steindorff (Duitsland) en G. Van Hecke (België).

Het congres te Bonn kondigt zich aan als uiterst belangwekkend en vruchtbaar.

De inschrijvingen kunnen worden toegezonden, bij hoogdringendheid, aan Mr. Karl Martin, Bundesrechts-  
anwaltskammer, Schaumburg-Lippe-Strasse 2, Bonn.

### Internationale Faculteit voor vergelijkend Recht te Luxemburg.

De Internationale Faculteit voor vergelijkend Recht te Luxemburg, die gesticht werd in 1958, organiseert jaarlijks twee zittingstijden, gewijd aan het Recht der Europese Gemeenschappen en aan het vergelijkend en het vreemd recht. De lentezittingstijd omvat acht, de zomerzittingstijd negen weken.

In beginsel worden tot de cursussen enkel toegelaten de kandidaten die dragers zijn van een einddiploma ener nationale rechtsfaculteit of van een beroepstitel

in de rechten. Daarentegen zijn de cursussen gewijd aan de Europese Gemeenschappen toegankelijk voor alle studenten in de rechten.

Het onderwijs wordt gegeven in het Frans, het Engels en het Duits. Het is onontbeerlijk dat de deelnemers een voldoende kennis zouden bezitten van de Franse en Engelse talen.

De faculteit verleent de hiernavolgende graden: diploma van vergelijkend recht (twee zittingstijden), licentie in vergelijkend recht (drie zittingstijden), als ook de titel van meester in vergelijkend recht (Magister iuris comparati) (verdedigen van een proefschrift).

De universiteit stelt aan de deelnemers een beperkt aantal studiebeurzen ter beschikking.

Data der zittingstijden — voor het academisch jaar 1964: lente: 2 maart - 25 april; zomer: 6 juli - 8 september.

Uiterste data voor het indienen der verzoeken tot inschrijving: lente 8 februari (Europees recht); 20 februari (vergelijkend recht); zomer: 1 juni (Europees recht); 15 juni (vergelijkend recht).

## TIJDSCHRIFTEN

**Bestuurswetenschappen** jrg. 1964 - nr. 1:

Prof. dr. G.A. van Poelje 80 jaar. — C.W. de Vries, De onderstandswetgeving in België (II). — F.W.A. Habermann, De rechtspositie van het Staatsbedrijf der PTT. — M.J. van Emde Boas, Het «andere belang» in de Europese conventie voor de rechten van de mens.

**Nederlands Juristenblad**, jrg. 1964 - nr. 4:

J.C. De Meyere, Bij de vierhonderdste verjaardag van het Trents huwelijksrecht. — G.E. Langemeijer, Vereniging voor Wijsbegeerte des Rechts. — R. Feenstra, Congres ter herdenking van Accursius. — J.J. Reijnders, De voortgezette handeling. — H.J. Marius Gerlings, Procesrecht.

**Advocatenblad**, jrg. 1964 - nr. 1:

J.A.E. Van der Does, De Wet Beroep Administratieve Beschikkingen. — F.N. Meijer, De beurse-strijd van 1962 (vervolg en slot). — B.W. Kranenburg, «Een bijzonder mooi been».

**Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-amt en Registratie**, jrg. 1964 - nr. 4798:

P.W. van der Ploeg, Uiterste wil en echtscheiding (I). — G. Nijk, Artikel 297 W.v.K.; geen zakelijke werking.

**Journal des Tribunaux**, jrg. 1964 - nr. 4433:

N. Catalano, Rapports entre le droit communautaire et le droit des Etats membres. — M. Taquet et P. Denis, Une incohérence législative: les articles 15 (al. 1er), 18 al. 3) et 19 de la loi du 30 juillet 1963.

**Revue de l'Administration et du Droit Administratif de la Belgique**, jrg. 1964 - nr. 1:

Bibliographie. — Archives, documents et bibliothèques. — Droit constitutionnel. — Emploi des langues. — Enseignement moyen, normal et technique. — Etat civil. — Fonctionnaires. — Impôts. — Hygiène publique. — Loi communale. — Police communale. — Voirie et constructions.

**Revue de Droit Pénal et de Criminologie**, jrg. 1964 - nr. 4:

L. Slachmuylder, Les réparations symboliques. — Une expérience de Probation au Tribunal des enfants. — I. Orren, Réflexions sur l'œuvre du Professeur Dykan. — D. Reifen, L'Enquête sociale devant la Juridiction pénale.